



Belastingdienst

# Landelijke Landbouwnormen **2018**

# Inhoud

<b>Inleiding</b> .....	<b>5</b>
Veranderingen in de 'Landelijke Landbouwnormen 2018' .....	5
Afwijken van de landbouwnormen .....	5
Geldigheid .....	6
Vragen of opmerkingen? .....	6
<b>I Veehouderij</b> .....	<b>7</b>
<b>1 Waarderingsmethodes veehouderij</b> .....	<b>8</b>
1.1 Individuele methode .....	8
1.2 Gemiddeldewaardesysteem .....	8
<b>2 Rundvee: melk- en fokvee</b> .....	<b>9</b>
2.1 Individuele methode .....	9
2.2 Gemiddeldewaardesysteem .....	10
2.3 Embryo(kalf) .....	11
<b>3 Rundvee: vleesvee</b> .....	<b>12</b>
3.1 Vleesvee (rosé/rood) .....	12
3.2 Blankvleeskalveren .....	12
<b>4 Varkens</b> .....	<b>13</b>
4.1 Zeugen en opfokzeugen .....	13
4.2 Biggen .....	13
4.3 Vleesvarkens .....	14
<b>5 Pluimvee</b> .....	<b>15</b>
5.1 Opfoklegghennen .....	15
5.2 Leghennen .....	15
5.3 Vleeskuikenouderdieren .....	15
5.4 Vleeskuikens .....	16
5.5 Vleeskalkoenen .....	16
<b>6 Schapen</b> .....	<b>17</b>
6.1 Fokschapen .....	17
6.2 Vleeschapen en handelsvee .....	17
<b>7 Geiten</b> .....	<b>18</b>
7.1 Melggeiten, fokgeiten en fokbokken .....	18
7.2 Vleeslammeren, vleesgeiten en vleesbokken .....	18
<b>8 Nertsen en konijnen</b> .....	<b>19</b>
8.1 Nertsen .....	19
8.2 Konijnen .....	19

## II Land- en tuinbouw 20

<b>9</b>	<b>Veldinventaris landbouw en buitenteelten tuinbouw</b>	<b>21</b>
9.1	Wat valt er onder de veldinventaris?	21
9.2	Voorraad aangekocht of geoogst product akkerbouw en groenteteelt (buitenteelten)	22
9.3	Verliezen als gevolg van calamiteiten	22
<b>10</b>	<b>Vorderingen</b>	<b>23</b>
10.1	Nabetaling melkgeld en prestatietoelage zuivelfabriek	23
10.2	Omzetkorting veevoer	23
10.3	Suikerbieten	23
<b>11</b>	<b>Voorraad mais, voordrooggras en hooi</b>	<b>24</b>
11.1	Mais zelfgeteeld	25
11.2	Voordrooggras en hooi zelfgeteeld	25
<b>12</b>	<b>Glastuinbouw</b>	<b>26</b>
12.1	Afschrijvingsnormen glastuinbouw	26
12.2	Normering veldinventaris voor de glastuinbouw	28
<b>13</b>	<b>Champignons en asperges</b>	<b>29</b>
13.1	Afschrijvingsnormen champignonteelt	29
13.2	Waardering champignons	30
13.3	Waardering asperges	30
<b>14</b>	<b>Bloembollenkramen</b>	<b>31</b>
14.1	Waarde bloembollen aangeven in $Rr^2$	31
14.2	Aangekocht plantgoed	31
14.3	Waarde te velde staande bloembollen (vastewaardesysteem)	32
14.4	Waarde amaryllisbollen	32
14.5	Waarde leliekramen	32
14.6	Zelfgekweekte bollen	32
<b>15</b>	<b>Fruit- en boomteelt</b>	<b>33</b>
15.1	Fruitteelt	33
15.2	Boomteelt	34

## III Agrarische bedrijfsgebouwen, landbouwmachines, productie- en betalingsrechten 36

<b>16</b>	<b>Agrarische bedrijfsgebouwen</b>	<b>37</b>
16.1	Uitgangspunten afschrijvingsnormen agrarische bedrijfsgebouwen	37
16.2	Afschrijvingsbeperking	38
16.3	Afschrijvingsmethode	38
<b>17</b>	<b>Landbouwmachines en -installaties</b>	<b>39</b>
17.1	Geldigheid normen	39
17.2	Afschrijvingsmethodes	40
17.3	Afschrijvingsgegevens landbouwmachines	40

<b>18</b>	<b>Productierechten</b> .....	<b>43</b>
18.1	Varkens- en pluimveerechten .....	43
18.2	Melkveefosfaatrechten .....	44
<b>19</b>	<b>Betalingsrechten</b> .....	<b>45</b>

## **IV Privégebruik** **46**

<b>20</b>	<b>Onttrekkingen voor eigen verbruik en privégebruik</b> .....	<b>47</b>
20.1	Agrarische producten .....	47
20.2	Energie en water .....	48
20.3	Hobbydieren .....	49

## **V Bijlagen** **50**

	<b>Bijlage 1</b> Normbedragen .....	<b>51</b>
2	Rundvee: melk- en fokvee .....	51
3	Rundvee: vleesvee .....	51
4	Varkens .....	53
5	Pluimvee .....	54
6	Schape .....	57
7	Geiten .....	58
8	Nertsen en konijnen .....	58
9	Veldinventaris .....	59
11	Mais, voordrooggras en hooi .....	59
12	Glastuinbouw .....	60
13	Champignons en asperges .....	63
14	Bloembollen .....	65
15	Fruit- en boomteelt .....	66
16	Bedrijfsgebouwen .....	66
17	Landbouwmachines .....	67
18	Productierechten .....	69
20	Onttrekkingen voor eigen verbruik en privégebruik .....	70
	<b>Bijlage 2</b> Voorbeeldberekeningen .....	<b>71</b>
1	Waarderingsmethodes veehouderij .....	71
2	Rundvee: melk- en fokvee .....	74
3	Rundvee: vleesvee .....	77
4	Varkens .....	78
7	Geiten .....	81
11	Voordrooggras en mais .....	82
15	Fruit- en boomteelt .....	83
	<b>Verklarende woordenlijst</b> .....	<b>84</b>
	<b>Bronnen</b> .....	<b>87</b>

# Inleiding

In de 'Landelijke Landbouwnormen 2018' vindt u de normbedragen voor 2018 voor de meest gangbare kostenposten en voor bepaalde bedrijfsmiddelen en voorraden voor agrarische bedrijven. Deze normen gelden alleen voor ondernemers en alleen voor agrarische activiteiten in Nederland. Ondernemers moeten de normen gebruiken om de jaarwinst van het bedrijf te bepalen en aan te geven in de aangiften inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting.

Voor de biologische land- en tuinbouw zijn er geen aparte normen, omdat deze sector te divers is om er normen voor te ontwikkelen.

Het Platform Landbouw, een samenwerkingsverband tussen de Belastingdienst en LTO Nederland, heeft de 'Landelijke Landbouwnormen 2018' in overleg met het landbouwbedrijfsleven voorbereid. De Belastingdienst heeft de normen vervolgens vastgesteld. Aan dit overleg namen de volgende organisaties deel:

- de Belastingdienst
- KAVB: Koninklijke Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur
- LTO Nederland: Land- en Tuinbouworganisatie Nederland
- SRA: Samenwerkende Registeraccountants en Accountants-administratieconsulenten
- De TAAK: Tuinbouw Accountants en Administratie Kantoren
- VLB: Vereniging van Accountants- en Belastingadviesbureaus

## Veranderingen in de 'Landelijke Landbouwnormen 2018'

De belangrijkste veranderingen in de 'Landelijke Landbouwnormen 2018' zijn:

- De wettelijke landbouwregeling voor de omzetbelasting is per 1 januari 2018 beëindigd. Daarmee komen de bedragen inclusief omzetbelasting te vervallen. Alle bedragen die nu vermeld worden zijn exclusief omzetbelasting.
- In hoofdstuk 18 paragraaf 3 is het onderdeel Melkveefosfaatrechten toegevoegd.
- In tabel 5.6 zijn voor de vleeskuikens normbedragen opgenomen met betrekking tot de reguliere, middensegment en langzaamgroeiende vleeskuikens.
- Nieuw is opgenomen tabel 8.3 normbedragen met betrekking tot vleeskonijnen.

## Afwijken van de landbouwnormen

In uitzonderlijke gevallen mag u afwijken van de normen uit de 'Landelijke Landbouwnormen'. U geeft dit in uw aangifte inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting aan bij de vraag 'Bent u bij de vaststelling van het resultaat afgeweken van de Landelijke Landbouwnormen?'. Als u afwijkt, moet u motiveren waarom u de norm niet gebruikt. De normbedragen zijn gebaseerd op kostprijsberekeningen. Als u afwijkt doordat u waardeert tegen de lagere marktwaarde én deze mogelijkheid in deze publicatie is aangegeven dan hoeft u dit niet bij de betreffende vraag aan te geven. U moet deze lagere marktwaarde wel kunnen onderbouwen. Bij eigen verbruik en privégebruik (zie hoofdstuk 20) is er geen sprake van normen, maar van richtbedragen. U mag van de richtbedragen afwijken als u aannemelijk kunt maken waarom u deze niet kunt toepassen (tegenbewijsregeling).

## Geldigheid

Voor de inkomstenbelasting en de vennootschapsbelasting gelden de normen voor het kalenderjaar 2018 en voor het gebroken boekjaar dat begint in 2018 en eindigt in 2019, bijvoorbeeld een boekjaar van 1 mei 2018 tot en met 30 april 2019. Bij een gebroken boekjaar moet u de normen dus ook gebruiken voor de aangifte inkomstenbelasting 2019 en de aangifte vennootschapsbelasting 2018.

De normen zijn pas na afloop van het kalenderjaar bekend, waardoor het kan zijn dat u in uw administratie van 2018 de normen van 2017 hebt gebruikt. U moet dit corrigeren in uw aangifte 2018, behalve als u gebruikmaakt van een gebroken boekjaar.

## Vragen of opmerkingen?

Als u vragen of opmerkingen hebt over de 'Landelijke Landbouwnormen 2018', dan kunt u schriftelijk contact opnemen met het Platform Landbouw. Stuur uw brief naar:

Belastingdienst/kantoor Eindhoven  
T.a.v. de heer A.F.A. van de Leest  
secretaris Platform Landbouw  
Postbus 90056  
5600 PJ Eindhoven

# I Veehouderij

Bij de waardering van dieren maken we onderscheid tussen rundvee (melk- en vleesvee), varkens, pluimvee, schapen, geiten, nertsen en konijnen. Daarbinnen maken we onderscheid tussen:

- gebruiks- en fokvee  
Dit vee valt onder de bedrijfsmiddelen.
- vlees- en handelsvee  
Dit vee valt onder de voorraad.

De termen in dit document sluiten aan bij Tabel 4 Diergebonden forfaitaire gehalten 2018 uit de brochure 'Mestbeleid 2018: tabellen' van RVO-rijksdienst voor ondernemend Nederland.

In de berekening van de normbedragen hebben we wel rekening gehouden met huisvestingskosten en niet met de arbeids- en rentekosten.

## **Marktwaaarde**

De normbedragen zijn gebaseerd op kostprijsberekeningen. De voorraden waardeert u op de kostprijs. Als de marktwaaarde van vlees- en handelsvee onder de kostprijs ligt, mag u bij die producten de lagere marktwaaarde gebruiken. U moet dit wel onderbouwen.

## **Zelfgefokt**

Bij de normen gaat het om berekeningen van de opfokkosten van zowel zelfgefokte als aangekochte dieren. Als u bij de veehouderij in dit en de volgende hoofdstukken het woord 'zelfgefokt' tegenkomt wordt hiermee bedoeld dat het dier op het eigen bedrijf geboren is, maar ook dat u de periode erna het zelf heeft opgefokt.

# 1 Waarderingsmethodes veehouderij

Met een waarderingsmethode bepaalt u de waarde van uw veestapel. U kunt kiezen uit 2 waarderingsmethodes:

- de individuele methode (zie [paragraaf 1.1](#))
- het gemiddeldewaardesysteem (zie [paragraaf 1.2](#))

Bij de keuze van het systeem moet u een bestendige gedragslijn aanhouden voor de volgende jaren. U mag uw keuze dus niet willekeurig veranderen per jaar, koppel of groep. Wel kunt u per soort vee verschillende methodes toepassen.

## 1.1 Individuele methode

Bij de individuele methode volgt u de dieren individueel of in sommige gevallen per koppel. U boekt op de balansdatum de werkelijke aankoopprijs of de beginwaarde van een zelfgefokt dier of de opfokwaarde aan het begin van het boekjaar. Deze waarde verhoogt u tijdsevenredig met de normbedragen voor de opfokkosten.

Als u een dier op de balansdatum niet meer bezit, bijvoorbeeld door verkoop of verlies, boekt u deze af tegen de boekwaarde. Per dier of koppel waardeert u jaarlijks de aanwas. Ook bepaalt u de jaarlijkse afschrijving.

Nadat het dier volledig is uitgegroeid, kunt u binnen de individuele methode ook overgaan naar het gemiddeldewaardesysteem. U hoeft dan niet ieder jaar opnieuw de afschrijving te bepalen.

## 1.2 Gemiddeldewaardesysteem

Bij het gemiddeldewaardesysteem bepaalt u de gemiddelde waarde van de gehele veestapel. U doet dit per veecategorie.

Als u een dier niet meer bezit, bijvoorbeeld door verkoop of verlies, boekt u het af tegen de gemiddelde boekwaarde van de leeftijdsgroep waartoe het dier aan het begin van het jaar hoorde.

Als u vee koopt of opfokt, verhoogt u de boekwaarde van uw veestapel aan het begin van het jaar met de aankooprijzen en opfoknormen van de dieren die aan uw veestapel zijn toegevoegd. Ook de opfokbedragen van de dieren die door eigen opfok aangewassen zijn en overgegaan zijn naar een andere leeftijdsgroep, voegt u toe aan de boekwaarde van uw veestapel. Als u de opfok door derden laat doen, moet u de extra kosten meenemen in de opfokbedragen.

Als u kunt aantonen dat het vee dat u in de loop van het boekjaar hebt aangekocht, in datzelfde jaar ook weer is afgestoten, neemt u dit vee niet mee in de berekening van de gemiddelde waarde.

In bijlage 2 vindt u voorbeeldberekeningen van de waardering van een volledige rundveestapel op basis van het gemiddeldewaardesysteem:

- [voorbeeldberekening 1.1.1: jongvee jonger dan 1 jaar](#)
- [voorbeeldberekening 1.1.2: jongvee 1 jaar en ouder](#)
- [voorbeeldberekening 1.1.3: melk- en kalfkoeien](#)

U kunt de methodiek van de voorbeeldberekeningen van het gemiddeldewaardesysteem gebruiken voor alle soorten vee.



# 2 Rundvee: melk- en fokvee

In dit hoofdstuk leest u hoe u uw melk- en fokvee waardeert. U kunt melk- en fokvee waarden volgens de individuele methode (zie [paragraaf 2.1](#)) of het gemiddeldewaardesysteem (zie [paragraaf 2.2](#)). Hierbij maken we onderscheid tussen zelfgefokt rundvee en aangekocht rundvee. In [tabel 2.1](#) vindt u de normen van opfokkosten van melk- en fokvee. Voor embryo's moet u extra kosten in de waardering meenemen (zie [paragraaf 2.3](#)). Als u melk- en fokvee door derden laat opfokken, moet u de kosten hiervoor ook meenemen in de waardering.

## 2.1 Individuele methode

Bij de kostprijsberekening bij de individuele methode kunt u kiezen uit:

- de volledig individuele methode
- de individuele methode met toepassing van de gemiddelde restwaarde

Om de waarde van kalf tot melkkoe te bepalen, voegt u de dagelijkse of maandelijkse opfokkosten toe aan de waarde van het zelfgefokte nuchtere kalf (nuka) of aan de aankoopprijs van gekocht jongvee. Dit doet u vanaf de geboorte of vanaf de aankoop tot het moment van de 1e afkalving. Na de 1e afkalving voegt u tijdens een periode van 12 maanden (de uitgroei) een bedrag toe, per dag of per maand. U mag dan ook in 1 keer het totaalbedrag van de opfokkosten van deze 12 maanden toevoegen.

### Mogelijkheid 1: volledig individuele methode

12 maanden na de 1e afkalving van de koe, schrijft u de waarde van de koe in gelijke delen af, gedurende 60 maanden totdat u de restwaarde van de koe hebt bereikt. Deze waarde is dan de waarde van de slachtkoe. Deze afschrijving moet u jaarlijks toepassen.

### Mogelijkheid 2: individuele methode met toepassing van de gemiddelde restwaarde

Het is mogelijk, als dat beter past in uw administratie, om de afschrijving niet individueel meer te volgen en over te gaan naar de methode van het gemiddeldewaardesysteem. Na de 1e afkalving verhoogt u dan de opfokwaarde ineens met de uitgroeiwaarde en daarna middelt u direct met de restwaarde bij uitstoot.

#### Let op!

De restwaarde die u gebruikt met de berekening bij mogelijkheid 2 is niet gelijk aan de waarde van de slachtkoe 5 jaar na uitgroei bij mogelijkheid 1 (zie [tabel 2.1](#)).

### Waardering zoogkoeien

Bij zoogkoeien mag wel worden afgeschreven, maar de restwaarde van deze koeien is in de regel gelijk of hoger dan de kostprijs. Hierdoor is geen ruimte meer voor afschrijving en daarbij wordt het zelfgefokte kalf (nuka van een zoogkoe) niet in waarde verhoogd.

In bijlage 2 staan voorbeeldberekeningen voor de waardering van de rundveestapel waarbij u gebruikmaakt van de individuele methode:

- voorbeeldberekening 2.1.1: waardering zelfgefokte nieuwe melkkoeien (1e keer afgekalfd) volgens de individuele methode
- voorbeeldberekening 2.1.2: waardering aangekochte nieuwe melkkoeien (1e keer afgekalfd) volgens de individuele methode
- voorbeeldberekening 2.1.3: waardering nieuwe melkkoeien (1e keer afgekalfd) volgens de individuele methode met toepassing van de gemiddelde restwaarde

## 2.2 Gemiddeldewaardesysteem

In bijlage 2 staan voorbeeldberekeningen voor de waardering van de rundveestapel waarbij u gebruikmaakt van het gemiddeldewaardesysteem:

- [voorbeeldberekening 2.2.1](#): waardering zelfgefokt jongvee jonger dan 1 jaar volgens het gemiddeldewaardesysteem
- [voorbeeldberekening 2.2.2](#): waardering aangekocht jongvee jonger dan 1 jaar volgens het gemiddeldewaardesysteem
- [voorbeeldberekening 2.2.3](#): waardering jongvee van 1 jaar en ouder volgens het gemiddeldewaardesysteem
- [voorbeeldberekening 2.2.4](#): waardering aangekocht jongvee van 1 jaar en ouder volgens het gemiddeldewaardesysteem
- [voorbeeldberekening 2.2.5](#): waardering nieuwe melkkoeien (1e keer afgekalfd) volgens het gemiddeldewaardesysteem

### 2.2.2 Aangekocht melk- en fokvee bij het gemiddeldewaardesysteem

Als u de waarde van aangekocht melk- en fokvee berekent, moet u het aankoopbedrag verhogen met de opfokkosten van 6 maanden. Op welke datum u het melk- en fokvee hebt gekocht, maakt daarbij niet uit; dit geldt voor alle leeftijdsgroepen melk- en fokvee. Het vee wordt dan voor deze waarde in het gemiddeldewaardesysteem bij de waarde van de betreffende groep opgenomen.

#### Melk- en kalfkoeien

Voor de berekening van de waardering van aangekocht melk- en fokvee dat aan het eind van het jaar tot de leeftijdsgroep melk- en kalfkoeien hoort, moet u onderscheid maken tussen koeien die u hebt gekocht voor of na de 1e afkalving. Voor de 1e afkalving zijn het drachtige pinken of vaarzen en na de geboorte zijn het melkgevende koeien.

Bij melk- en kalfkoeien die u aankoopt na de 1e afkalving, verhoogt u het aankoopbedrag vanwege praktische redenen niet meer met eventuele opfokkosten en uitgroeikosten.

#### Jongvee ouder dan 1 jaar en melk- en kalfkoeien

Als u een bedrijfssysteem hebt waarbij u veelvuldig hoogdrachtige pinken of vaarzen aanschaft, kunt u deze aankopen in het gemiddeldewaardesysteem opnemen met een verhoging voor opfokkosten. Deze opfokkosten zijn dan gerelateerd aan het gemiddelde aantal van 6 maanden, wat hoger kan zijn dan het werkelijke aantal maanden opfokkosten tot de 1e afkalving.

U kunt dan ook kiezen voor individuele waardering per groep. U waardeert dan alle aankopen van jongvee van 1 jaar en ouder en melk- en kalfkoeien afzonderlijk en de aankoopprijs verhoogt u met de opfokkosten per maand maal het aantal maanden die nog resterend tot het einde van het boekjaar of het moment van de 1e afkalving. Daarna verhoogt u dit bedrag eenmalig met de opfokkosten voor de uitgroeitijd na de 1e afkalving. Deze groepen neemt u daarna op voor die waarde, gemiddeld met de restwaarde bij uitstoot, in het gemiddeldewaardesysteem bij de melk- en kalfkoeien.

### 2.3 Embryo(kalf)

U moet de extra kosten in de waardering meenemen voor:

- kalveren die worden geboren na een embryotransplantatie
- embryo's die u in voorraad hebt  
Dit geldt voor aangekochte en zelfgespoelde embryo's.
- embryo's die u al geplaatst hebt

De extra kosten die u moet activeren zijn onder andere:

- aankoopkosten van embryo's
- spoelingskosten bij spoeling van embryo's bij eigen vee
- bewaringskosten, invrieskosten, stikstofkosten en dergelijke
- implantatiekosten

Voor deze extra kosten zijn er geen normbedragen.

# 3 Rundvee: vleesvee

Bij vleesvee waardeert u het vee dat uitsluitend bestemd is voor de slacht. Dit vee is onderdeel van de voorraad. In de waardering neemt u het fokvee voor vleesvee niet mee. U moet onderscheid maken tussen zelfgefokt vleesvee en aangekocht vleesvee.

Er gelden verschillende normbedragen voor de volgende categorieën:

- vleesvee (rosé/rood) (zie [paragraaf 3.1](#))
- blankvleeskalveren (zie [paragraaf 3.2](#))

U waardeert het vleesvee aan het einde van het boekjaar. U verhoogt de basiswaarde met de opfokkosten per dag of per maand. Voor de basiswaarde van het vleesvee gaat u uit van 1 van de volgende waarden:

- de waarde van een zelfgefokt kalf
- de aankoopprijs van een gekocht kalf
- de beginwaarde van het kalf per balansdatum als het dier op deze dag al in uw bezit was

## 3.1 Vleesvee (rosé/rood)

In [tabel 3.1](#) vindt u de normbedragen voor de opfokkosten en waardering van rundvee voor rosé- en roodvlees. De normbedragen zijn opgedeeld in 3 fasen:

1. de opfokfase van een startkalf, de periode van nuka tot circa 3 maanden
2. de opfokfase vanaf startkalf van rosé- en roodvleesvee tot een kalf van 8 maanden
3. de opfokfase van rosé- en roodvleesvee na 8 maanden

Welk normbedrag u moet gebruiken, is afhankelijk van of u de waardering berekent inclusief of exclusief voerkosten. De normbedragen voor opfokkosten vindt u in de volgende tabellen:

- normbedragen exclusief voerkosten: [tabel 3.1](#)
- normbedragen inclusief voerkosten: [tabel 3.2](#)

Als u de opfokkosten berekent met de normbedragen exclusief voerkosten, moet u de uitkomst verhogen met de werkelijke voerkosten.

Als u eenmaal een methode hebt gekozen, moet u deze methode de volgende jaren ook gebruiken (de bestendige gedragslijn).

In [bijlage 2](#) vindt u voorbeeldberekeningen voor de waardering van rosé- en roodvleesvee:

- startkalveren rosé- en roodvleesvee ([voorbeeldberekening 3.1](#))
- rosé- en roodvleesvee vanaf startkalf ([voorbeeldberekening 3.2](#))
- rosé- en roodvleesvee vanaf 8 maanden ([voorbeeldberekening 3.3](#))

## 3.2 Blankvleeskalveren

In [tabel 3.3](#) staan de normbedragen voor de opfokkosten en de waardering van blankvleeskalveren. U verhoogt de basiswaarde van het kalf met de norm voor de opfokkosten (exclusief voerkosten) en met de werkelijke voerkosten. De normbedragen en waardering inclusief de voerkosten zijn vervallen. In [bijlage 2](#) vindt u voorbeeldberekeningen voor de waardering van blankvleeskalveren (zie [voorbeeldberekening 3.4](#)).

# 4 Varkens

In dit hoofdstuk staan normbedragen voor zeugen en opfokzeugen (fokvarkens, zie [paragraaf 4.1](#)) en voor biggen en vleesvarkens (handels- en vleesvee, zie [paragraaf 4.2](#)). We maken onderscheid tussen zelfgefokte en aangekochte varkens. U verhoogt de basiswaarde van zeugen en opfokzeugen met de opfokkosten per dag en de basiswaarde van biggen en vleesvarkens met de opfokkosten per week.

Voor de basiswaarde van de varkens gaat u uit van 1 van de volgende waarden:

- de waarde van een zelfgefokte big
- de aankoopprijs van een gekochte big
- de beginwaarde van het varken op de balansdatum als het varken op deze dag al in uw bezit was

## 4.1 Zeugen en opfokzeugen

De totale opfokkosten van big naar zeug bestaan uit:

- voerkosten
- huisvestingskosten
- overige kosten, zoals energiekosten, inseminatiekosten en kosten voor strooisel en mestafvoer

In [tabel 4.1](#) staan de normbedragen voor de opfokkosten van zeugen en opfokzeugen.

Bij het waarderen van zeugen en opfokzeugen, kunt u gebruikmaken van de individuele methode of van het gemiddeldewaardesysteem (zie [hoofdstuk 1](#)).

### Individuele methode

Bij de individuele methode bepaalt u de waarde in de opfokfase van big tot zeug door per dag een bedrag aan opfokkosten toe te voegen aan de basiswaarde van de zelfgefokte biggen of de aankoopprijs van de gekochte biggen. Dit doet u vanaf de geboorte of aankoop van de biggen tot het moment van de 1e worp van de zeug. Per fase (opfokbig, opfokzeug en drachtige zeug) voegt u de opfokkosten toe totdat de big een volledig uitgegroeide, drachtige zeug is. Na de 1e worp schrijft u af op de waarde van de zeug in gelijke delen tot op de restwaarde. De restwaarde is de waarde van 1 slachtzeug. Per jaar mag u maximaal 20% van de waarde van de zeug afschrijven tot de restwaarde is bereikt.

### Gemiddeldewaardesysteem

In [bijlage 2](#) vindt u voorbeeldberekeningen [4.1](#) tot en met [4.4](#) voor zeugen en opfokzeugen bij het gemiddeldewaardesysteem. Hoe u het gemiddeldewaardesysteem gebruikt, leest u in [hoofdstuk 1](#).

## 4.2 Biggen

De geboortewaarde van een zelfgefokte big verhoogt u met de bedragen voor opfokkosten totdat een big ongeveer 25 kg weegt. Gemiddeld is een big dan 10 weken oud. Voor aangekochte biggen die jonger dan 10 weken zijn (speenbiggen), verhoogt u de aankoopprijs met de opfokkosten voor biggen tot de leeftijd van 10 weken is bereikt. In [tabel 4.2](#) vindt u de opfokkosten voor zelfgefokte en aangekochte biggen. Nadat u de biggen hebt geselecteerd als opfokbig voor de opfok van zeugen, waardeert u ze volgens de normen in [tabel 4.1](#) 'Normbedragen zeugen en opfokzeugen', omdat er dan selectie- en stamboekkosten bijkomen.

### 4.3 Vleesvarkens

Als u een bedrijf hebt waar u biggen houdt totdat deze slachtrijs vleesvarkens zijn, is de kostprijs afhankelijk van de leeftijd in weken van het vleesvarken. In [tabel 4.2](#) vindt u de normbedragen die u moet gebruiken om de kostprijs van de zelfgefokte biggen te bepalen. Als u de biggen hebt gekocht, dan moet u de werkelijke aankoopprijs gebruiken en afhankelijk van de leeftijd die aankoopprijs verhogen met de normbedragen uit [tabel 4.2](#).

In beide gevallen verhoogt u daarna de waarde met een normbedrag. Welk normbedrag dat is, is afhankelijk of u de waardering berekent inclusief of exclusief voerkosten. De normbedragen voor opfokkosten vindt u in de volgende tabellen:

- normbedragen exclusief voerkosten: [tabel 4.3](#)
- normbedragen inclusief voerkosten: [tabel 4.4](#)

Als u rekent met de normbedragen exclusief voerkosten, moet u de uitkomst verhogen met de werkelijke voerkosten.

Als u eenmaal hebt gekozen voor een methode, moet u deze methode de volgende jaren ook gebruiken (de bestendige gedragslijn).

# 5 Pluimvee

U waardeert het pluimvee altijd per 100 stuks. Zowel in de branche als bij kennis- en informatiecentra is dit gangbaar. Wij hebben de normbedragen ook daarop gebaseerd. Er zijn normbedragen voor:

- opfokleghennen (zie [paragraaf 5.1](#))
- leghennen (zie [paragraaf 5.2](#))
- vleeskuikenouderdieren (zie [paragraaf 5.3](#))
- vleeskuikens (zie [paragraaf 5.4](#))
- vleeskalkoenen (zie [paragraaf 5.5](#))

## 5.1 Opfokleghennen

De waarde van opfokleghennen bepaalt u door de aankoopprijs van 100 eendagskuikens te verhogen met de normbedragen uit [tabel 5.1](#). U moet hierbij rekening houden met het aantal opfokweken.

## 5.2 Leghennen

Bij 100 stuks zelfgefokte 17-weekse leghennen of 100 stuks aangekochte leghennen verhoogt u het normbedrag of de aankoopprijs met de opfokkosten per week totdat de leghennen 20 weken oud zijn (het begin van de legperiode). Dit vanwege de uitgroei van de jonge leghennen. De normbedragen van opfokleghennen vindt u in [tabel 5.1](#). In de periode dat de hennen 21 tot en met 24 weken oud zijn, verhoogt u de opfokkosten niet meer. Dit is een periode van 28 dagen.

Vanaf dat de leghennen 24 weken oud zijn, vermindert u de totale kostprijs van de leghennen met een gelijk bedrag per week tot de slachtwarde uit [tabel 5.2](#). Deze vermindering doet u na de legperiode van 28 dagen, over 372 dagen ( $400 - 28 = 372$  dagen). U mag hierbij rekening houden met 10% uitval.

### 5.2.1 Leghennen tijdens de ruiperiode

Soms vervangt u uw leghennen aan het einde van de legperiode niet, maar laat u ze ruien. In deze periode hebt u geen opbrengst van deze leghennen en moet u de boekwaarde opwaarderen met de kosten. De ruiperiode duurt 6 weken (42 dagen). Na deze 6 weken verhoogt u de boekwaarde van deze leghennen met de totale opfokkosten over de ruiperiode. De normbedragen hiervoor staan in [tabel 5.2](#).

Na de ruiperiode vermindert u de waarde van de leghennen met een gelijk bedrag per week tot de slachtwarde uit [tabel 5.2](#). U doet dit voor de verdere legperiode, die is 26 weken. U mag hierbij rekening houden met 10% uitval.

## 5.3 Vleeskuikenouderdieren

U bepaalt de waarde van vleeskuikenouderdieren door de aankoopprijs van 100 eendagskuikens te verhogen met de normbedragen uit [tabel 5.3](#). U gaat uit van het aantal opfokweken. Als u vleeskuikenouderdieren koopt, krijgt u 10% hanen geleverd zonder afzonderlijke aankoopkosten. De kostprijs van de hanen is in de aankoopprijs van de hennen verwerkt. Krijgt u de hanen wel apart geleverd, dan moet u de kosten van de hanen bij de aankoop van de hennen tellen.

Bij 100 stuks zelfgefokte 18-weekse hennen of 100 stuks aangekochte hennen verhoogt u het normbedrag of de aankoopprijs met de opfokkosten per week totdat de hennen 22 weken oud zijn (het begin van de legperiode). Dit vanwege de uitgroei. De normbedragen voor vleeskuikenouderdierhennen na 18 weken vindt u in [tabel 5.4](#). In de periode dat de hennen 23 tot en met 26 weken oud zijn, verhoogt u de opfokkosten niet meer. Dit is een periode van 28 dagen.

Vanaf dat de vleeskuikenouderdieren 26 weken oud zijn, vermindert u de totale kostprijs van de vleeskuikenouderdieren met een gelijk bedrag per week, totdat u de slachtwarde uit [tabel 5.4](#) hebt bereikt. Deze vermindering doet u na de legperiode van 28 dagen, over ongeveer 244 dagen ( $272 - 28 = 244$  dagen).

## 5.4 Vleeskuikens

De productieperiode van vleeskuikens is de laatste jaren sterk gewijzigd. Er zijn nieuwe segmenten ontstaan met een langere productieperiode: het middensegment en de langzaamgroeiende vleeskuikens. Voorheen was dit het zogenoemde alternatieve afzetsegment.

Voor de waardering van vleeskuikens gaan we uit van deze 3 hoofdgroepen:

- |                          |                 |
|--------------------------|-----------------|
| 1 reguliere vleeskuikens | cyclus 41 dagen |
| 2 middensegment          | cyclus 49 dagen |
| 3 langzaamgroeiend       | cyclus 56 dagen |

Voor het berekenen van de waarde bepaalt u eerst in welke groep uw vleeskuikens vallen. Daarna kunt u de vleeskuikens waarden exclusief voerkosten (zie [paragraaf 5.4.1](#)) of inclusief voerkosten (zie [paragraaf 5.4.2](#)). Als u eenmaal hebt gekozen voor een methode, moet u deze methode de volgende jaren ook gebruiken (de bestendige gedragslijn).

### 5.4.1 Normbedragen exclusief voerkosten

Bij deze methode bepaalt u de waarde van de vleeskuikens door de aankoopprijs van de vleeskuikens die op de balansdatum aanwezig zijn, te verhogen met de werkelijke voerkosten en het normbedrag per verblijfsdag voor de overige directe kosten. De normbedragen vindt u in [tabel 5.5](#).

### 5.4.2 Normbedragen inclusief voerkosten

Bij deze methode bepaalt u de waarde van vleeskuikens door de aankoopprijs van de vleeskuikens die op de balansdatum aanwezig zijn, te verhogen met de normbedragen per verblijfsdag voor voer en overige directe kosten. Deze normbedragen vindt u in [tabel 5.6](#).

## 5.5 Vleeskalkoenen

De waarde van vleeskalkoenhennen en -hanen bepaalt u door de aankoopprijs van de kalkoenen die op de balansdatum aanwezig zijn, te verhogen met de overige directe kosten (exclusief voerkosten) en de werkelijke voerkosten. U gaat hier uit van de verblijfsduur. De normbedragen voor de bepaling van de overige directe kosten staan in [tabel 5.7](#).



# 6 Schapen

Bij de schapen maken we onderscheid tussen:

- fokschapen (bedrijfsmiddel) (zie [paragraaf 6.1](#))
- vleeschapen en handelsvee (voorraad) (zie [paragraaf 6.2](#))

Verder maken we onderscheid tussen schapen die:

- 1 keer per jaar lammeren  
Bij de berekeningen van de normen zijn we uitgegaan van schapen van het ras Texelaars.
- 3 keer per 2 jaar lammeren  
Bij de berekeningen van de normen wordt uitgegaan van schapen van het ras Flevolandse.

Voor andere schapenrassen die 1 keer per jaar lammeren, gebruikt u de normbedragen van de schapen die 1 keer per jaar lammeren.

## 6.1 Fokschapen

U kunt fokschapen waarderen met het gemiddeldewaardesysteem (zie [hoofdstuk 1](#)). De normbedragen voor zelfgefokte fokschapen en foklammeren tot en met 6 maanden vindt u in [tabel 6.1](#).

## 6.2 Vleeschapen en handelsvee

Voor de waardering van vleeschapen en schapen bestemd voor de handel gaat u uit van de kostprijs als volgt.

Om de opfokkosten van vleeslammeren tot en met 6 maanden te waarderen, maakt u gebruik van [tabel 6.1](#). Eventuele verschillen met fokschapen kunt u verwaarlozen. In [tabel 6.2](#) staan de normbedragen voor vleeschapen en handelsvee vanaf 7 maanden.

# 7 Geiten

U waardeert de geiten op de kostprijs. We maken onderscheid tussen zelfgefokte geiten en aangekochte geiten. Er zijn verschillende normbedragen voor de volgende categorieën:

- melkgeiten, fokgeiten en fokbokken  
Deze geiten zijn onderdeel van het gebruiksvee (zie [paragraaf 7.1](#)).
- vleeslammeren, vleesgeiten en vleesbokken  
Deze geiten zijn onderdeel van de voorraad (zie [paragraaf 7.2](#)).

Voor de basiswaarde van de geiten gaat u uit van 1 van de volgende waarden:

- de waarde van 1 zelfgefokt geitenlam
- de aankoopprijs van 1 gekocht geitenlam
- de beginwaarde van de geit op de balansdatum als de geit op deze dag al in uw bezit was

## 7.1 Melkgeiten, fokgeiten en fokbokken

De waardering van melkgeiten, fokgeiten en fokbokken kunt u doen met de individuele methode of het gemiddeldewaardesysteem (zie [hoofdstuk 1](#)). Met de individuele methode kunt u alleen per jaargroep waarderen.

In [tabel 7.1](#) staan de normbedragen voor melkgeiten, fokgeiten en fokbokken. De marktwaarde van (nuchtere) lammeren die niet bestemd zijn voor de opfok tot melkgeit of fokbok, is nihil. In de tabel vindt u ook de normen voor de opfokkosten van de melkgeiten, fokgeiten en de fokbokken. Als u geiten door derden laat opfokken, moet u de kosten hiervoor ook meenemen in de waardering.

### Individuele methode

In de geitenhouderij is het gangbaar om de geiten in te delen in jaargroepen. Bij de individuele methode waardeert u iedere jaargroep apart en niet per melkgeit. Alle geiten binnen de jaargroep worden gemiddeld gewaardeerd. Bij de waardering van de groep volgt u weer de individuele methode.

Bij de individuele methode gebruikt u voor de waardering van het nuchtere geitenlam dezelfde bedragen als voor de opfokkosten van geitenlam tot melkgeit, fokgeit of fokbok per week (zie [tabel 7.1](#)). U gebruikt voor het 1e jaar de opfokkosten voor het aantal weken tussen de geboorte of de aankoopdatum en de balansdatum. Het daaropvolgende jaar neemt u de opfokkosten mee totdat de leeftijd van 52 weken is bereikt. Vanaf dat moment schrijft u binnen 5 jaar in gelijke bedragen af tot u de restwaarde van een vleesgeit (slachtwaarde) hebt bereikt. Een voorbeeldberekening van de waardering van melkgeiten per jaargroep volgens de individuele methode staan in [Bijlage 2](#) (zie [voorbeeldberekening 7.1](#)).

### Gemiddeldewaardesysteem

U kunt geiten ook waarderen met het gemiddeldewaardesysteem. Een voorbeeldberekening van de waardering van melkgeiten volgens het gemiddeldewaardesysteem vindt u in [Bijlage 2](#) (zie [voorbeeldberekening 7.2](#)).

## 7.2 Vleeslammeren, vleesgeiten en vleesbokken

De lammeren die u aanhoudt voor de slacht of de handel, waardeert u op de kostprijs of op de lagere marktwaarde. De normbedragen voor de vleeslammeren, -geiten en -bokken staan in [tabel 7.2](#). De marktwaarde hebben we al verwerkt in de norm voor het nuchtere lam dat bestemd is voor de slacht (vleeslam).

# 8 Nertsen en konijnen

## 8.1 Nertsen

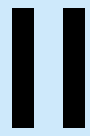
U kunt nertsen waarderen met het gemiddeldewaardesysteem (zie [hoofdstuk 1](#)). De nertsen die op de balansdatum aanwezig zijn, zijn onder normale omstandigheden allemaal bestemd voor de fokkerij en dus bedrijfsmiddelen. Als de nertsen gepelsd zijn, waardeert u de pelzen op kostprijs of op de marktwaarde als die lager is dan de kostprijs. De pelzen zijn onderdeel van de voorraad.

De normbedragen voor de waardering van zelfgefokte nertsen en pelzen vindt u in [tabel 8.1](#).

## 8.2 Konijnen

U kunt konijnen waarderen met het gemiddeldewaardesysteem (zie [hoofdstuk 1](#)). De kostprijs van vleeskonijnen is gelijk aan de kostprijs van fokkonijnen. Niet-gespeende jongen waardeert u samen met de voedsters. De gespeende konijnen die niet voor de fok bestemd zijn, waardeert u als voorraad. Het eventuele verschil in de kostprijsberekening met konijnen die u aanhoudt voor de fok, kunt u verwaarlozen, omdat dit verschil klein zal zijn.

De normbedragen voor de waardering van zelfgefokte konijnen staan in [tabel 8.2](#). De normbedragen voor de waardering van vleeskonijnen staan in [tabel 8.3](#).



Land- en  
tuinbouw

# 9 Veldinventaris landbouw en buitenteelten tuinbouw

De veldinventaris is het totaal van uitgaven die u maakt met het oog op de komende oogst. Deze uitgaven hebben nog niet geresulteerd in een geoogst gewas. Veldinventaris gaat altijd over jaarlijkse uitgaven die u maakt om een gewas in een bepaalde teeltperiode te verbouwen. Deze uitgaven doet u uitsluitend voor het eerstvolgende boekjaar en deze uitgaven raken in dat jaar uitgewerkt, omdat er dan geoogst wordt. In dit hoofdstuk leest u over de volgende onderwerpen:

- uitgaven die vallen onder de veldinventaris (zie [paragraaf 9.1](#))
- voorraad aangekocht of geoogst product akkerbouw en groenteteelt (zie [paragraaf 9.2](#))
- verliezen als gevolg van calamiteiten (zie [paragraaf 9.3](#))

De uitgangspunten en normbedragen voor de veldinventaris in dit hoofdstuk gelden alleen voor de landbouwteelt en de buitenteelt tuinbouw. De uitgangspunten en normen voor de veldinventaris in de glastuinbouw vindt u in [hoofdstuk 12](#).

De Hoge Raad heeft besloten dat u uw veldinventaris moet activeren. Als het totaalbedrag van de veldinventaris op de balansdatum lager is dan € 2.500, hoeft u de veldinventaris niet te activeren, omdat het belang gering is.

## Veldinventaris waarderen

Normbedragen per gewas zijn meestal niet aan te geven, de situatie op balansdatum verschilt per bedrijf. Het is van belang dat u zo veel mogelijk aansluit bij de daadwerkelijk gemaakte kosten. Als u de veldinventaris vaststelt voor het boekjaar, dan is het belangrijk om te bepalen welke kosten u op balansdatum direct moet toerekenen aan het gewas dat op het veld staat.

### 9.1 Wat valt er onder de veldinventaris?

U activeert de kosten voor gewassen en grondbewerkingen die onder het begrip veldinventaris vallen. De kosten voor een (verplicht) vanggewas na de oogst dat op balansdatum nog aanwezig is, hoort niet bij de veldinventaris en activeert u dus niet. Deze kosten horen bij het geoogste gewas. Potplanten en gewassen of producten waarbij er 2 of meer balansdatums tussen de aanvang en de oogst van de teelt zitten, horen ook niet tot de veldinventaris. De kosten en de waarde hiervan moet u overigens wel activeren.

Aan de hand van gegevens uit uw administratie moet u het te activeren bedrag bepalen. De kosten van de volgende elementen moet u activeren:

- zaden, plant- en pootgoed  
Ook de kosten die u maakt om deze goederen te bewaren voordat u ze verbruikt, telt u mee.
- personeelskosten  
U telt de kosten van zowel eigen personeel als ingehuurd personeel mee.
- meststoffen en gewasbescherming  
Een groenbemester hoort niet tot de veldinventaris en deze kosten telt u dus niet mee.
- loonwerk, zoals grondbewerking, zaaien, planten en poten
- folie, touw, bind- en steunmateriaal
- kosten van machines  
Dat deel van de machinekosten dat direct te maken heeft met de teelt, telt u mee. Het gaat om bijvoorbeeld afschrijvingen en brandstoffen.

U telt deze kosten mee tot en met de balansdatum.

### **Machinekosten**

Als grond op de balansdatum alleen zaaiklaar gemaakt is, hoeft u de kosten hiervoor niet in de veldinventaris mee te nemen. Met alleen zaaiklaar maken bedoelen we het ploegen, eggen en eventueel ander onderhoud aan de grond. De grond is meer dan zaaiklaar als u de grond ook bewerkt, bijvoorbeeld door bemesting of verdere bewerking gericht op gewas of teelt.

Als grond niet alleen zaaiklaar wordt gemaakt, maar ook wordt bewerkt en u kunt de machinekosten van uw eigen machines niet vaststellen, dan moet u een normbedrag per hectare grond hanteren. Het normbedrag vindt u [tabel 9.1](#). Hierin zijn alle machinekosten verwerkt, ook de kosten van het zaaiklaar maken van de grond.

## **9.2 Voorraad aangekocht of geoogst product akkerbouw en groenteteelt (buitenteelten)**

De voorraad van aangekochte producten die u nog niet hebt verbruikt voor de buitenteelt, of geoogste producten van uw eigen bedrijf moet u activeren. U bepaalt het bedrag dat u moet activeren op basis van uw administratie.

U activeert de voorraad producten die gereed zijn voor verkoop tegen de kostprijs of – als de marktwaarde lager is dan de kostprijs – tegen de marktwaarde. Verder mag u rekening houden met bewaarverliezen.

## **9.3 Verliezen als gevolg van calamiteiten**

Als u de waarde van de veldinventaris vaststelt, mag u rekening houden met verliezen die aanwezig zijn op de balansdatum. Dit gaat alleen om verliezen als gevolg van calamiteiten. Onder calamiteiten wordt verstaan een onverwachte gebeurtenis waardoor schade aan het gewas ontstaat, zoals weersomstandigheden (vorst, hagel, droogte, overvloedige regenval) en ziekte in het gewas. Hier valt ook onder de verkeerde toepassing van bemesting of bestrijdingsmiddelen.

### **Voorbeeld**

U stelt de veldinventaris vast op 30 april en het gewas was op 29 april bevroren. U mag daar dan rekening mee houden bij het bepalen van de waarde van de veldinventaris.

Was het gewas bevroren op 2 mei, dan mag u daar geen rekening mee houden als u de veldinventaris waardeert op 30 april.

# 10 Vorderingen

Aan het eind van een boekjaar hebt u nog vorderingen openstaan. In dit hoofdstuk lichten we toe hoe u omgaat met de volgende bijzondere vorderingen:

- nabetaling melkgeld zuivelfabriek ([paragraaf 10.1](#))
- omzetskorting veevoer ([paragraaf 10.2](#))
- definitieve afrekening suikerbieten ([paragraaf 10.3](#))

## 10.1 Nabetaling melkgeld en prestatietoeslag zuivelfabriek

Aan het einde van een boekjaar hebt u, naast de nog te ontvangen termijnen, mogelijk nog een nabetaling van melkgeld en de prestatietoeslag te goed van de zuivelfabriek.

### 10.1.1 Nabetaling melkgeld

De nabetaling van het melkgeld, bijvoorbeeld van Friesland Campina, bestaat uit de weidegangtoeslag en de toeslag bijzondere melkstromen. De hoogte van de nabetaling melkgeld is op het moment dat u de balans opmaakt meestal bekend. U neemt deze vordering op als actiefpost op de balans<sup>1</sup>.

### 10.1.2 Prestatietoeslag melk

De hoogte van de prestatietoeslag is afhankelijk van de prestatie van de zuivelfabriek. Wat u met deze prestatietoeslag moet doen, is afhankelijk van het moment waarop de zuivelfabriek deze prestatietoeslag bepaalt. Als de prestatietoeslag bekend is op het moment dat u de definitieve jaarstukken maakt, dan moet u dit bedrag opnemen als vordering. Is alleen het voorschotbedrag bekend op het moment dat u de balans opmaakt, dan neemt u die op als vordering op de balans.

## 10.2 Omzetskorting veevoer

Als u een omzetskorting krijgt van uw veevoederleverancier en de hoogte van deze korting is bekend op het moment dat u de balans opmaakt, dan neemt u deze korting op als vordering op de balans. Als deze omzetskorting nog niet bekend is, neemt u deze korting niet op als vordering op de balans.

## 10.3 Suikerbieten

Als u nog vorderingen hebt vanwege een levering van suikerbieten, dan moet u aan de hand van de definitieve afrekening vaststellen hoe groot het bedrag is dat u nog te goed hebt aan het einde van het boekjaar. Dat bedrag neemt u op als vordering op de balans. De ingehouden bedragen op de definitieve afrekening neemt u op bij de schulden op korte termijn op de balans. Als de definitieve afrekening nog niet bekend is op het moment dat u de definitieve jaarstukken opmaakt, moet u dit bedrag in redelijkheid schatten op basis van de hoeveelheid geleverde suikerbieten.

---

1 Uitspraak HR 17 januari 1990, nr. 24 948, BNB 1990/75 (FED 1990/256, met aantekening IJsselmuiden)

# 11 Voorraad mais, voordrooggras en hooi

De voorraad zelfgeteeld en gekocht veevoeder activeert u op de balansdatum. Hierbij gelden de normbedragen uit [tabel 11.1](#) voor mais en de normbedragen uit [tabel 11.2](#) voor voordrooggras in de kuil of in balen en hooi. Voordrooggras is het product dat ontstaat uit gedroogd gras en wordt meestal kuilgras genoemd. U gaat bij het waarden uit van de daadwerkelijke voorraad die u geoogst of gewonnen hebt en niet van de voorraad die nog op het veld staat. Hoe u de voorraad die nog op het veld staat waardeert, leest u in [hoofdstuk 9](#).

Bij de bepaling van de normbedragen hebben we de kostenberekeningen uit het handboek 'Kwantitatieve Informatie Veehouderij (KWIN-Veehouderij)' gebruikt. Deze berekeningen gaan uit van 100% loonwerk bij bewerken en oogsten. De normbedragen uit de 'KWIN-Veehouderij' zijn verminderd omdat we aannemen dat u een aantal werkzaamheden zelf met eigen machines uitvoert, in plaats van dat u deze uitbesteedt aan een loonbedrijf.

Als u mais op stam koopt, moet u naast de aankoopprijs ook de kosten van de oogstwerkzaamheden in de berekening opnemen.

De waardering van de voorraden mais en voordrooggras (in de kuil en in balen) hebben we gebaseerd op een kostprijs per hectare mais of voordrooggras. U kunt ook waarden per ton droge stof of per m<sup>3</sup> voorraad. Deze laatste methode is minder nauwkeurig, omdat het aantal tonnen droge stof per hectare en per jaar kunnen verschillen. Bij de voorraadwaardering mag u niet per jaar van methode veranderen (de bestendige gedragslijn).

## Waardering per hectare

De berekening per hectare (op basis van de normbedragen; zie [tabel 11.1](#) en [11.2](#)) is de meest nauwkeurigste waardering. U kent het aantal hectares grasland. Als u het percentage beweiding en vers gevoederd kent, weet u vrij nauwkeurig het percentage geoogst voordrooggras in de kuil. Kent u ook het percentage dat is verbruikt? Dan kunt u het aantal hectares voordrooggras in de voorraad vrij nauwkeurig bepalen.

Aangekocht gras in voorraad moet u afzonderlijk waarden tegen de kostprijs.

## Waardering per kilogram droge stof

Waardeert u de voorraden zelfgeteeld veevoeder per kilogram droge stof per hectare? Dan mag u de kostprijs per kilogram droge stof herrekenen als de werkelijke netto-opbrengst in kilogram droge stof per hectare hoger is dan (afwijkt van) de norm (zie [tabel 11.1](#) en [11.2](#)). Hoe u dat doet, ziet u in de [voorbeeldberekeningen 11.1](#) en [11.2](#). De netto-opbrengst is het aantal kilogram droge stof vast in de kuil. De bruto-opbrengst is het aantal kilogram vanaf het land. Is de werkelijke opbrengst droge stof per hectare lager dan de norm dan hoeft u deze herrekening niet te maken. Is de kwaliteit van het zelfgeteeld veevoeder vanwege de extreme weersomstandigheden (droogte of regen) veel slechter dan de normbedragen dan mag u waarden tegen een lagere marktwaarde. Kiest u er voor om tegen een lagere marktwaarde te waarden dan moet u dat wel aannemelijk maken met een onderbouwing.



## 11.1 Mais zelfgeteeld

De voorraad zelfgeteelde mais die op de balansdatum nog aanwezig is, kunt u waarderen:

- per hectare mais  
U waardeert de mais op basis van de opbrengst van het aantal hectares dat u nog in voorraad hebt.
- per ton droge stof  
U waardeert de mais op basis van het aantal kg droge stof dat u nog in voorraad hebt.
- per m<sup>3</sup>  
U waardeert de mais op basis van het aantal m<sup>3</sup> dat u nog in de kuil in voorraad hebt.

De normbedragen voor de waardering van de voorraad zelfgeteelde mais staan in [tabel 11.1](#). In [voorbeeldberekening 11.1](#) ziet u hoe u zelfgeteelde mais waardeert bij een afwijkende opbrengst per hectare.

## 11.2 Voordrooggras en hooi zelfgeteeld

Voordrooggras (in de kuil of in balen) en hooi dat u zelf hebt geteeld en dat op de balansdatum nog aanwezig is, kunt u op verschillende manier waarderen:

- per hectare  
U waardeert het voordrooggras dat u nog in de kuil of in balen op voorraad hebt, op basis van de volledige oogst voordrooggras per hectare. De norm is gebaseerd op een volledige oogst zonder beweiding en 5 snedes per hectare.
- per snede per hectare  
U waardeert het voordrooggras in de kuil of in balen op basis van het aantal sneden (oogsten) voordrooggras per hectare dat u nog in voorraad hebt.
- per ton droge stof  
U waardeert het voordrooggras in de kuil of in balen en hooi op basis van het aantal kg droge stof dat u nog in voorraad hebt.
- per m<sup>3</sup>  
U waardeert het voordrooggras in de kuil of in balen of hooi op basis van het aantal m<sup>3</sup> dat u nog in voorraad hebt.

De normbedragen voor de waardering van de voorraad zelfgeteeld voordrooggras (in de kuil of in balen) en hooi staan in [tabel 11.2](#). In [voorbeeldberekening 11.2](#) ziet u hoe u zelfgeteeld voordrooggras waardeert bij een afwijkende opbrengst per hectare.

# 12 Glastuinbouw

In dit hoofdstuk vindt u informatie over de afschrijving van investeringen in bedrijfsmiddelen voor de glastuinbouw (zie [paragraaf 12.1](#)). Daarnaast vindt u informatie over de normering van de veldinventaris voor de glastuinbouw (zie [paragraaf 12.2](#)).

## 12.1 Afschrijvingsnormen glastuinbouw

Voor investeringen in de glastuinbouw bestaan er landelijke afschrijvingsnormen. Als u investeringen in gebruik hebt genomen in de periode 1994 tot en met 2017, moet u voor die investeringen dezelfde methode aanhouden. De afschrijvingsnormen in dit hoofdstuk gebruikt u voor investeringen die u vanaf 1 januari 2018 in gebruik nam. Als u met gebroken boekjaren werkt, moet u deze normen gebruiken voor investeringen die u vanaf het begin van het boekjaar 2018/2019 in gebruik nam.

De normen gelden alleen voor investeringen die niet eerder in gebruik zijn genomen. U kunt pas beginnen met de afschrijving, nadat u de kostprijs hebt gecorrigeerd met eventuele herinvesteringsreserves, aankoopkortingen, subsidies en dergelijke.

Per investering kunt u kiezen voor afschrijving volgens de boekwaardemethode of afschrijving volgens de lineaire methode.

Bij de levensduur van de verschillende elementen van de onroerende zaak is al rekening gehouden met de vervangingsinvestering. De vervangingsinvestering moet u daarom activeren, en kunt u niet in 1 keer ten laste van het resultaat brengen.

Omdat in het afschrijvingspercentage al rekening is gehouden met de vervangingsinvestering, kunt u voor die zaken geen voorziening vormen voor toekomstig onderhoud.

### 12.1.1 Afschrijvingsmethode glastuinbouw

U kiest per investering voor afschrijving volgens de boekwaardemethode of afschrijving volgens de lineaire methode.

#### **Boekwaardemethode**

Bij deze methode schrijft u af tot op de restwaarde. In het jaar dat u de investering in gebruik neemt, schrijft u af over de periode vanaf het moment van ingebruikname tot het einde van het jaar (afschrijven naar tijdsgelang).

#### **Voorbeeld**

U gaat een investeringsverplichting aan op 1 maart 2018 en u neemt deze investering in gebruik op 1 december 2018. De afschrijving voor 2018 is dan 1/12 deel van de jaarafschrijving.

#### **Lineaire methode**

Bij de lineaire methode bepaalt u de hoogte van de jaarlijkse afschrijving door de werkelijke kostprijs te verminderen met de restwaarde. Dit verschil deelt u door de levensduur in jaren. Ook hier geldt dat u in het jaar waarin u de investering in gebruik neemt, afschrijft over de periode vanaf het moment van ingebruikname tot het einde van het jaar (afschrijven naar tijdsgelang).

### 12.1.2 Afschrijvingsgegevens investeringen in bedrijfsmiddelen glastuinbouw

Investerings zijn opgedeeld in 4 groepen, op basis van onder meer de afschrijvingsperiode van investeringen. In [tabel 12.1](#) staan per groep de afschrijvingspercentages voor zowel de boekwaardemethode als de lineaire methode.

#### Afschrijvingsbeperking

Bij de afschrijving van gebouwen krijgt u te maken met de afschrijvingsbeperking<sup>2</sup>.

Meer informatie hierover vindt u in de brochure 'Beperkt afschrijven op agrarische bedrijfsgebouwen' op [belastingdienst.nl/landbouw](http://belastingdienst.nl/landbouw).

In deze tabellen in de bijlage vindt u de afschrijvingsperiodes en de restwaarden van de meest voorkomende investeringen in bedrijfsmiddelen:

- grond en grondverbetering ([tabel 12.2](#))
- bedrijfsgebouwen ([tabel 12.3](#))
- (glas)opstanden ([tabel 12.4](#))
- verwarmingsinstallaties ([tabel 12.5](#))
- watervoorziening ([tabel 12.6](#))
- andere (on)roerende zaken ([tabel 12.7](#))
- inventaris ([tabel 12.8](#))

In [tabel 12.9](#) staan de levensduur en restwaarde van de diverse investeringen die een afzonderlijk waardeverloop hebben.

#### Opstal

De onder- en omliggende grond en de opstal moet u beschouwen als 1 bedrijfsmiddel. Als u de investeringen afzonderlijk activeert in uw administratie, zorgt dit niet voor evenzoveel bedrijfsmiddelen.

Bij sloop van de opstal in de toekomst, zijn wij bij het vaststellen van de normen ervan uitgegaan dat de grond functioneel blijft in de onderneming. Een aanmerkelijke en als duurzaam te beschouwen waardeverandering van de grond heeft dus geen invloed op de restwaarde.

#### Bedrijfsmiddelen met een korte levensduur

Voor bedrijfsmiddelen die geen gebouwen zijn, is de afschrijving maximaal 20% van de aanschaf- of voortbrengingskosten van het bedrijfsmiddel<sup>3</sup>. De bedrijfsmiddelen in [tabel 12.9](#) hebben een kortere levensduur, waardoor u op de lagere bedrijfswaarde mag waarden. U vindt restwaarden van deze bedrijfsmiddelen in [tabel 12.9](#).

De afschrijving of waardering op lagere bedrijfswaarde van deze investeringen doet u uiterlijk op de laatste dag van het boekjaar. U verdeelt de aanschaf- of voortbrengingskosten recht evenredig over de levensduur van de investeringen.

#### Voorbeeld

U hebt tweejarige substraatmatten gekocht voor € 60.000 en deze in gebruik genomen op 1 december 2018. De afschrijving of afwaardering op 31 december 2018 is dan € 2.500 ( $€ 60.000 : 2 = € 30.000 \times 1/12$ ).

2 Artikel 3,30a van de Wet inkomstenbelasting 2001

3 Artikel 3,30, lid 2, van de Wet inkomstenbelasting 2001

## 12.2 Normering veldinventaris voor de glastuinbouw

In [hoofdstuk 9](#) staat een omschrijving van het begrip ‘veldinventaris’.

Voor sommige gewassen die we zien als veldinventaris van overdekte teelten (zie [paragraaf 12.2.1](#)) hebben we een norm vastgesteld. Voor andere gewassen die we ook als veldinventaris van overdekte teelten zien, staat in [paragraaf 12.2.2](#) hoe u deze activeert.

Als de normbedragen leiden tot een te hoge waardering, mag u afwijken van de vastgestelde normen. Dat mag alleen als u aannemelijk kunt maken dat deze te hoog zijn vastgesteld voor uw situatie. U maakt dan gebruik van de zogenoemde tegenbewijsregeling (zie de [inleiding](#)). Als het totaalbedrag van de veldinventaris op de balansdatum lager is dan € 2.500, hoeft u de veldinventaris niet te activeren, omdat het belang gering is.

### 12.2.1 Genormeerde gewassen

De normbedragen hebben we vastgesteld aan de hand van gegevens uit de administratie van diverse kwekers. Verder hebben we bij het vaststellen van de normbedragen rekening gehouden met het risico van plantziekten. U vindt de normbedragen van de genormeerde gewassen in [tabel 12.10](#).

#### Gebroken boekjaar

Als u gebroken boekjaren gebruikt, kunt u de normbedragen niet toepassen.

#### Beteelbare oppervlakte

U past de normbedragen uit [tabel 12.10](#) toe op de beteelbare oppervlakte (in m<sup>2</sup>) van het warehouse. De bedrijfsruimte en de ruimte waarin de ketelhuisinstallatie staat, vallen niet onder de beteelbare oppervlakte. U vermindert de beteelbare oppervlakte niet met betonpaden en dergelijke die zich in het warehouse bevinden. Op die manier sluit u aan bij de term ‘bruto vierkante meter’ die in de ‘Kwantitatieve Informatie voor de Glastuinbouw’ wordt gebruikt.

### 12.2.2 Niet-genormeerde gewassen

Gewassen waarvoor we geen normbedragen hebben vastgesteld, zoals radijzen, nerines, leliebloemen en uitgangsmaterialen, en die wel onder het begrip veldinventaris (zie [hoofdstuk 9](#)) vallen, moet u ook activeren. Aan de hand van gegevens uit uw administratie bepaalt u het bedrag dat u moet activeren. U moet daarbij rekening houden met onder meer de volgende kosten:

- zaden en planten
- arbeid  
Hieronder vallen de kosten van eigen personeel en van ingehuurd personeel.
- verwarming, elektriciteit en water  
U rekent dit mee vanaf de dag dat de planten op het bedrijf zijn afgeleverd tot en met de balansdatum.
- meststoffen en gewasbescherming  
U rekent dit mee vanaf de dag dat de planten gepoot zijn tot en met de balansdatum.
- stomen van substraatmateriaal
- groeimedium
- loopfolie
- touw, bind- en steunmateriaal
- het deel van de afschrijfkosten van installaties die direct dienstbaar zijn aan de teelt, zoals de afschrijfkosten van assimilatieverlichting

Verder mag u rekening houden met het risico van plantziekten. De meststoffen en de gewasbeschermingsmiddelen die op de balansdatum op het bedrijf aanwezig zijn en nog niet aan de planten zijn toegediend, moet u dan apart als voorraad op de balans zetten.

# 13 Champignons en asperges

In dit hoofdstuk vindt u informatie over:

- afschrijvingsnormen in de champignonteelt ([paragraaf 13.1](#))
- waardering van champignons ([paragraaf 13.2](#))
- waardering van asperges ([paragraaf 13.3](#))

## 13.1 Afschrijvingsnormen champignonteelt

Voor investeringen in de champignonteelt bestaan er landelijke afschrijvingsnormen. Als u op de bedrijfsmiddelen in de champignonteelt afschrijft, moet u uitgaan van het jaar waarin u deze bedrijfsmiddelen in gebruik hebt genomen:

- in de periode 2002 tot en met 2017 ([paragraaf 13.1.1](#))
- na 31 december 2017 ([paragraaf 13.1.2](#))

### 13.1.1 U hebt het bedrijfsmiddel in gebruik genomen in de periode 2002 tot en met 2017

Voor de bedrijfsmiddelen die u in de periode 2002 tot en met 2017 in gebruik hebt genomen, hebt u in het verleden een afschrijvingsmethodiek gekozen. Voor deze bedrijfsmiddelen moet u diezelfde methodiek blijven hanteren.

### 13.1.2 U hebt het bedrijfsmiddel in gebruik genomen na 31 december 2017

Voor de bedrijfsmiddelen die u na 31 december 2017 in gebruik hebt genomen, vindt u de afschrijvingsnormen in [bijlage 1, tabel 13](#). Deze normen gelden alleen voor investeringen in nieuwe bedrijfsmiddelen, dus niet voor investeringen in eerder gebruikte bedrijfsmiddelen. U schrijft af nadat u de kostprijs hebt gecorrigeerd met bijvoorbeeld een aankoopkorting of een subsidie en daarna voor zover van toepassing een herinvesteringsreserve.

#### Gebroken boekjaar

In de inleiding leest u wanneer u de normen uit [bijlage 1, tabel 13](#) moet gebruiken bij een gebroken boekjaar.

#### Sloop van opstal

Bij sloop van de opstal aan het einde van de levensduur, zijn wij bij het vaststellen van de normen ervan uitgegaan dat de eventuele aanmerkelijke en als duurzaam te beschouwen waardeverandering van de grond niet wordt gerealiseerd, maar dat de grond functioneel blijft binnen de onderneming.

#### Onder- en omliggende grond opstal

De onder- en omliggende grond van de opstal van de champignonteelt moet u beschouwen als 1 bedrijfsmiddel. Als u de investeringen afzonderlijk activeert in uw administratie, resulteert dit niet tot evenveel bedrijfsmiddelen.

### 13.1.3 Afschrijvingsmethodes

U kunt de bedrijfsmiddelen volgens de boekwaardemethode of volgens de lineaire methode afschrijven tot op de restwaarde. Als u voor een bedrijfsmiddel eenmaal een keuze hebt gemaakt, moet u deze keuze aanhouden (bestendige gedragslijn).

#### Boekwaardemethode

Als u de boekwaardemethode gebruikt, moet u aannemelijk maken dat het betreffende bedrijfsmiddel meer nut oplevert voor de onderneming in de aanvangsperiode dan in latere jaren. De (te verwachten) ontwikkelingen op technisch gebied kunnen daarvoor een aanwijzing zijn. Op alle bedrijfsmiddelen kunt u jaarlijks een percentage van de boekwaarde afschrijven. In het jaar waarin u het bedrijfsmiddel in gebruik neemt, schrijft u af over de periode vanaf het moment dat u het bedrijfsmiddel in gebruik neemt tot het einde van het boekjaar (afschrijven naar tijdsgelang).

### Lineaire methode

Bij de lineaire methode bepaalt u de hoogte van de jaarlijkse afschrijving door de restwaarde af te trekken van de werkelijke kostprijs en het verschil te delen door de levensduur in jaren. In het jaar waarin u het bedrijfsmiddel in gebruik neemt, schrijft u af over de periode vanaf het moment dat u het bedrijfsmiddel in gebruik neemt tot het einde van het boekjaar (afschrijven naar tijdsgelang).

Welke afschrijvingsperiode, welk afschrijvingspercentage en welke restwaarde u moet gebruiken, vindt u in de tabellen in bijlage 1 voor de volgende bedrijfsmiddelen:

- grond (tabel 13.1)
- verwarmingsinstallaties (tabel 13.2)
- klimaatinstallaties (tabel 13.3)
- overige installaties (tabel 13.4)

De afschrijvingsnormen voor bedrijfsgebouwen vindt u terug in [hoofdstuk 16 Agrarische bedrijfsgebouwen](#).

De afschrijvingsnormen voor machines vindt u terug in [hoofdstuk 17 Landbouwmachines en -installaties](#).

### Afschrijvingsbeperking

Bij de afschrijving van de bedrijfsgebouwen krijgt u te maken met de afschrijvingsbeperking. Meer informatie hierover vindt u terug in de brochure 'Beperkt afschrijven op agrarische bedrijfsgebouwen'. U kunt deze brochure downloaden op [belastingdienst.nl](http://belastingdienst.nl).

## 13.2 Waardering champignons

U waardeert champignons per m<sup>2</sup> beteelbare oppervlakte, waarbij u onderscheid maakt tussen de periode na het vullen van de champignonbedden en de oogstperiode. In [tabel 13.5](#) vindt u de normbedragen voor de doorgroeide compost in de champignonbedden. In [tabel 13.6](#) staan de normbedragen voor de champignons per oogstperiode.

## 13.3 Waardering asperges

U waardeert aspergeopstanden per hectare zuiver beteelde oppervlakte. Het gaat dan om de nog onbedekte asperges. Zwart/wit folie die u gebruikt voor het afdekken van de aspergebedden of de materialen om de asperges te verwarmen, moet u apart activeren en afschrijven. Deze materialen zijn niet in de normbedragen meegenomen.

Bij de investering van de aanleg van een aspergeveld moet u voor zover mogelijk aansluiten bij de werkelijke uitgaven. Deze uitgaven bestaan doorgaans uit:

- Kilveren
- Diepspitten
- Aspergeplanten
- Personeelskosten aanleg of machinaal planten

De overige teeltkosten in het jaar van aanleg bedragen € 900,-

In [tabel 13.7](#) vindt u de methode van afschrijving voor de asperges per jaar. Bij de verwarming van de asperges moeten de kosten voor de aanleg van de verwarming gelijk lopen met de methode van afschrijving.

De levensduur van de folie is 5 jaar of korter. Deze bedrijfsmiddelen mogen op lagere bedrijfswaarde worden gesteld. De afschrijving of waardering op lagere marktwaarde doet u uiterlijk op de laatste dag van het boekjaar door het investeringsbedrag te verdelen over de levensduur van de folie.

# 14 Bloembollenkramen

Bij de waardering van bloembollenkramen (plantgoed) krijgt u te maken met de volgende onderwerpen:

- waarde bloembollen aangeven in  $Rr^2$  (zie [paragraaf 14.1](#))
- aangekocht plantgoed (zie [paragraaf 14.2](#))
- waarde te velde staande bloembollen (vastwaardesysteem) (zie [paragraaf 14.3](#))
- waarde amaryllisbollen (zie [paragraaf 14.4](#))
- waarde leliekraam (zie [paragraaf 14.5](#))
- zelfgekweekte bollen (zie [paragraaf 14.6](#))

## 14.1 Waarde bloembollen aangeven in $Rr^2$

De waarde van bloembollen geeft u aan per vierkante Rijnlandse roede ( $Rr^2$ ). De rekenregel is dat 1 hectare 700  $Rr^2$  is. U rekent de smalle paadjes tussen de bedden en de greppels tussen en rondom de akkers ook mee. De buitenpaden – de spuitvrije zones – die rond het gebied liggen dat u waardeert, rekent u niet mee.

Hebt u op de balansdatum plantgoed opgeslagen liggen in de schuur of in de bewaarcel, dan geeft u dit aan in het aantal  $Rr^2$  dat met dit plantgoed kan worden opgeplant.

## 14.2 Aangekocht plantgoed

Aangekocht plantgoed moet u conform de uitgangspunten van goed koopmansgebruik activeren. Dit ongeacht of het duurdere of gewone soorten betreft en ongeacht of er sprake is van uitbreiding, verbetering of zogenoemde bloedverversing van de kraam.

U kunt op praktische gronden de activering beperken tot die gevallen waarvan u meer hebt aangekocht dan 10% van de boekwaarde van de kraam, zoals u deze op de beginbalans van het jaar van aankoop volgens de norm hebt gewaardeerd, dus exclusief de al geactiveerde meerwaarde.

U moet per bloembollensoort overwegen of u de soort wel of niet moet activeren.

Als de aankoopprijs hoger is dan het normbedrag, dan kunt u het verschil tussen deze 2 bedragen in 3 jaar ten laste van het resultaat brengen. U start hiermee in het jaar van de aankoop. Deze driejaarstermijn geldt niet als u aantoonst dat het aangekochte plantgoed uw onderneming al heeft verlaten vanwege bijzondere omstandigheden. Het aangekochte plantgoed wordt dan niet geleidelijk vervangen door zelfgeteeld plantgoed, in tegenstelling tot wat gebruikelijk is.

Het bedrag dat u in het jaar van aankoop ten laste van het resultaat brengt, is bedoeld als een lagere waardering op grond van risico's, uitval door ziekte en dergelijke.

In de volgende bijzondere omstandigheden gelden de normbedragen niet:

- Als u het aangekochte plantgoed, bijvoorbeeld door ziekte, binnen 3 jaar geheel moet opruimen, moet u de activering hiervan in het jaar van opruiming laten verdwijnen van de balans.
- Iedere aankoop van plantgoed dat u niet opplant, maar doorverkoopt (voorraad), activeert u tot de datum van verkoop. Er kan dan geen bedrag ten laste van het resultaat worden gebracht. Het is daarom noodzakelijk dat u in de boekhouding een duidelijk onderscheid maakt tussen de aankopen die bestemd zijn voor eigen teelt en de aankopen die bestemd zijn voor de verkoop.

### 14.2.1 Licenties aangekocht plantgoed

Licenties die u door de aankoop van een portie (plantgoed) hebt verkregen, maken deel uit van de kraam en daarmee ook van de aankoopprijs die in 3 jaar ten laste van het resultaat kan worden gebracht.

### 14.3 Waarde te velde staande bloembollen (vastewaardesysteem)

De normbedragen voor te velde staande bloembollen vindt u in [tabel 14.1](#) en mag u als vaste waarde aanhouden, zolang er geen belangrijke wijzigingen optreden in de factoren en omstandigheden die van invloed zijn op deze waardering<sup>4</sup>. Eventuele prijsfluctuaties vallen niet onder deze factoren en omstandigheden.

### 14.4 Waarde amaryllisbollen

Voor amaryllisbollen die bestemd zijn voor de productie van bollen, is een vastewaardesysteem ontwikkeld. U kunt voor de berekening van uw fiscale winst kiezen voor dit systeem<sup>5</sup>. De keuze voor het vastewaardesysteem moet u in de jaarstukken kenbaar maken. Als u het vastewaardesysteem niet gebruikt, moet u een waarderingssysteem volgen dat in overeenstemming is met goed koopmansgebruik.

Zolang geen belangrijke wijzigingen optreden in de factoren en omstandigheden die van invloed zijn op de waardering, kunt u het normbedrag als vaste waarde aanhouden. Eventuele prijsfluctuaties vallen niet onder deze factoren en omstandigheden.

De normbedragen voor amaryllisbollen staan in [tabel 14.2](#).

### 14.5 Waarde leliekramen

De lelieteelt heeft in het verleden een stormachtige ontwikkeling doorgemaakt. Sinds het belastingjaar 1999 staan daarom ook de lelies in de Landelijke Landbouwnormen. De normbedragen voor leliekramen vindt u in [tabel 14.3](#).

### 14.6 Zelfgekweekte bollen

De normbedragen in de tabellen gelden ook voor zelfgekweekte bollen.

---

4 Besluit van 31 december 1985, nr. 285-19831

5 Met ingang van 1994



# 15 Fruit- en boomteelt

In dit hoofdstuk behandelen we de normen voor de:

- fruitteelt (zie [paragraaf 15.1](#))
- boomteelt (zie [paragraaf 15.2](#))

## 15.1 Fruitteelt

In de fruitteelt moet u de stichtingskosten activeren (zie [paragraaf 15.1.1](#)). In [tabel 15.1](#) vindt u de aanwasbedragen en diverse afschrijvingsgegevens voor appel-, peren- en zure-kersenbomen. Stichtingskosten zijn die kosten die u nodig hebt om de aanplant (bedrijfsmiddel) in de productiefase te brengen.

U berekent de totale aanwas van de bomen door de aanwas per hectare te vermenigvuldigen met het aantal jaren aanwas. Als het boekjaar samenvalt met het kalenderjaar, begint het 1e aanwasjaar in het voorjaar direct volgend op het planten van de bomen. Bij gebroken boekjaren begint het 1e aanwasjaar in het eerstvolgende boekjaar na de aanplant.

Voor zowel appelbomen, perenbomen als zure-kersenbomen is het aantal jaren zonder aanwas en afschrijving na het aanplanten 1 jaar (stilstand). Deze stilstand vindt plaats in het 1e jaar nadat de bijschrijving is voltooid. De afschrijving begint dan in het 1e boekjaar na het jaar van stilstand.

### 15.1.1 Afschrijven over stichtingskosten fruitteelt

De stichtingskosten bestaan uit aanlegkosten en aanwaskosten. Hierover schrijft u af volgens de gegevens uit [tabel 15.1](#).

#### Aanlegkosten

Onder de aanlegkosten vallen onder meer de kosten van structuurverbetering van de grond (drainage, egaliseren) en de kosten van aanplant, voor zover u de betreffende materialen daadwerkelijk gebruikt. Voorbeelden van materialen zijn:

- bomen
- palen (niet afzonderlijk activeren)
- potgrond
- gaas
- draad

Ook andere, duidelijk aanwijsbare aanlegkosten activeert u.

#### Aanwaskosten

Aanwaskosten zijn die kosten die u maakt om de bomen in productie te brengen als het perceel eenmaal is ingeplant. Het betreft kosten voor meststoffen, gewasbeschermingsmiddelen, motorbrandstof en dergelijke. In de normen voor de aanwaskosten hebben we ook meegenomen:

- de kosten van afschrijving duurzame productiemiddelen
- de kosten voor betaalde arbeid door derden voor zover deze direct toe te rekenen zijn aan het gewas

Onder de duurzame productiemiddelen vallen:

- gebouwen (exclusief koeling)
- machines en werktuigen
- installaties, zoals beregeningsinstallaties

De totale afschrijving van de duurzame productiemiddelen schrijft u deels toe aan de aanwaskosten van de jonge inplant.

De aanwaskosten van appel- en perenbomen hebben we berekend aan de hand van gegevens uit het handboek 'Kwantitatieve Informatie (KWIN) Fruitteelt 2009/2010' en benchmarkberekeningen. In de berekening hebben we rekening gehouden met de verschillen in plantsystemen. Voor appelbomen zijn we uitgegaan van een levensduur van 11 jaar, voor perenbomen 18 jaar en voor zure-kersenbomen 19 jaar. Deze levensduur bestaat uit het aantal jaren aanwas, een jaar zonder aanwas en afschrijving en het aantal jaren afschrijving. U vindt dit terug in [tabel 15.1](#).

De kosten die u maakt om te oogsten, bijvoorbeeld plukkosten, trekt u af van de opbrengst van de oogst. De netto-opbrengst van de oogst neemt u mee in de aanwasberekening.

## 15.2 Boomteelt

Voor boomkwekerijen moet u de aanleg- en aanwaskosten activeren die u nodig hebt om de aanplant die onderdeel is van de voorraad, in de afzetfase te brengen. Voor categorieën waarvoor wij geen norm hebben bepaald, moet u de aanleg- en de aanwaskosten ook activeren.

Als de marktwaarde van de bomen die nog in de grond staan aan het einde van het boekjaar lager is dan de aanleg- en aanwaskosten, mag u de lagere marktwaarde toepassen. In de praktijk wordt alleen de marktwaarde van gerooide bomen gebruikt. Wanneer u de marktwaarde van de bomen in de grond bepaalt, verlaagt u daarom de marktwaarde van gerooide bomen met de rooikosten.

### 15.2.1 Aanlegkosten

Onder de aanlegkosten vallen onder meer de kosten van structuurverbetering van de grond, zoals drainage en egaliseren en de kosten van aanplant, voor zover u de betreffende materialen daadwerkelijk gebruikt.

Voorbeelden van materialen zijn:

- plantgoed, zoals stammen, ogen en stekken
- potten
- containers
- potgrond

Kosten van vermeerdering en andere duidelijk aanwijsbare kosten activeert u. De tonkinstokken die u hebt gebruikt en niet meer in de voorraad hebt activeert u niet, omdat die in de aanwaskosten zijn opgenomen. In [tabel 15.2](#) vindt u de totale aanwas voor laan- en vruchtbomen. Deze bedragen zijn inclusief de kosten voor de tonkinstokken die u bij de teelt hebt gebruikt. De inkoopwaarde van de gebruikte stokken komt daarom jaarlijks ten laste van het resultaat.

### 15.2.2 Aanwaskosten

In [tabel 15.2](#) staan de uitgangspunten voor de aanwaskosten die moeten worden geactiveerd.

De aanwaskosten zijn berekend aan de hand van het handboek 'Kwantitatieve Informatie (KWIN) Boomkwekerij 2006' en benchmarkberekeningen. In de berekening hebben we rekening gehouden met de verschillen in soorten en plantsystemen. Voor de afschrijvingskosten van duurzame productiemiddelen zijn we uitgegaan van een gemiddelde dat is benaderd op basis van de kostprijs. Voor arbeid door ingehuurd personeel is een bedrag geschat.

Bij de bepaling van materiaalkosten hebben we rekening gehouden met de kosten van onder andere:

- bemesting, zoals organische mest en kunstmest
- gewasbescherming
- bindmateriaal

Wanneer het boekjaar gelijk is aan het kalenderjaar, begint het 1e aanwasjaar in het voorjaar direct volgend op het planten. Bij gebroken boekjaren begint het 1e aanwasjaar in het eerstvolgende boekjaar na de aanplant, als dat boekjaar niet later begint dan 5 maanden na de aanplant.

### 15.2.3 Doorteelt

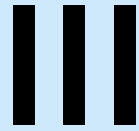
In de praktijk zijn er misverstanden over de doorteelt. Bij doorteelt moet u als volgt handelen.

De aanwasjaren in [tabel 15.2](#) gaan over 1 teelt. Als u doorteelt binnen dezelfde onderneming, start op het moment van doorteelt een nieuwe teelt- en aanwasperiode. [Voorbeeldberekeningen 15.1](#) en [15.2](#) in bijlage 2 laten zien hoe u dit berekent.

### 15.2.4 Oppervlakte boomteelt

Bepaalde oppervlakte is de bruto betaalde oppervlakte. Bij de normberekening hebben we hiermee rekening gehouden. Als oppervlakte-eenheid gebruiken we 100 m<sup>2</sup> (of 1 are), behalve voor de laan- en vruchtbomen. Hiervoor gebruiken we als oppervlakte-eenheid 1 hectare.

Uitgangspunt bij de berekening van de betaalde oppervlakte is de kadastrale oppervlakte. Als u een percentage van een perceel op de balansdatum hebt geroid, trekt u dit percentage af van de betaalde oppervlakte.



Agrarische  
bedrijfs-  
gebouwen,  
landbouw-  
machines,  
productie-  
en betalings-  
rechten

# 16 Agrarische bedrijfsgebouwen

In dit hoofdstuk vindt u informatie over de afschrijving van nieuwe agrarische bedrijfsgebouwen:

- de uitgangspunten voor de afschrijvingsnormen van agrarische gebouwen (zie [paragraaf 16.1](#))
- de afschrijvingsbeperkingen (zie [paragraaf 16.2](#))
- de afschrijvingsmethode voor agrarische gebouwen (zie [paragraaf 16.3](#))

## **Alleen agrarische sector**

Deze normen gelden alleen voor agrarische bedrijfsgebouwen. Daarbij maken we onderscheid tussen gebouwen die gemaakt en gebruikt worden voor veehouderij, akkerbouw, fruitteelt en champignonteelt (zie tabel 16).

Agrarische bedrijfsgebouwen onderscheiden zich van niet agrarische bedrijfsgebouwen door hun specifieke ontwerp en inrichting. Er zijn bijvoorbeeld ligboxen, cellen, afdelingen en mestkelders aanwezig en in veel gevallen is er een beperkte zijmuurhoogte. Daarnaast ontbreekt kantooruimte en zijn er geen voorzieningen voor personeel. Ook specifieke wet- en regelgeving over planologie, milieu en welzijn stelt eisen aan het ontwerp en de inrichting van agrarische bedrijfsgebouwen. Loodsen en werktuigenbergingen tref je vaak alleen aan op een agrarisch erf en niet op bedrijfsterreinen omdat het veelal lichte constructies zijn met een open voorkant.

## **16.1 Uitgangspunten afschrijvingsnormen agrarische bedrijfsgebouwen**

Bij de afschrijvingsnormen van agrarische bedrijfsgebouwen houden we rekening met:

- wanneer u het gebouw in gebruik nam (zie [paragraaf 16.1.1](#))
- of het gebouw nieuwbouw is (zie [paragraaf 16.1.2](#))
- de functie van het gebouw (zie [paragraaf 16.1.3](#))
- het begrip 'bedrijfsmiddel' (zie [paragraaf 16.1.4](#))

### **16.1.1 Ingebruikname agrarisch bedrijfsgebouw**

U gebruikt de afschrijvingsnormen in dit hoofdstuk voor investeringen die u op óf na 1 januari 2018 in gebruik nam. Als u met gebroken boekjaren werkt, moet u deze normen gebruiken voor investeringen die u vanaf het begin van het boekjaar 2018/2019 in gebruik nam.

### **16.1.2 Nieuwbouw**

De normen gelden alleen voor nieuwe agrarische bedrijfsgebouwen. Het begrip 'nieuwe' moet volgens het spraakgebruik worden opgevat. Het gaat daarbij om 'nieuw gebouwd', met andere woorden om gebouwen die tevoren nog niet bestonden. Daarvan is ook sprake in geval van een zodanig ingrijpende verbouwing dat in wezen nieuwbouw heeft plaatsgevonden.

### **16.1.3 Functie agrarisch bedrijfsgebouw**

De normen gelden voor de functie die het agrarisch bedrijfsgebouw bij 1e ingebruikname heeft. Als de functie van het bedrijfsgebouw daarna verandert, wordt opnieuw vastgesteld of de elementen van de afschrijving (levensduur en restwaarde) aangepast moeten worden.

#### 16.1.4 Begrip 'bedrijfsmiddel'

Bij afschrijven zien we het agrarisch bedrijfsgebouw, de ondergrond die daarbij hoort en de aanhorigheden (zie paragraaf 16.1.4.1) als 1 bedrijfsmiddel waarop wordt afgeschreven. Daarbij houden we er rekening mee dat op grond niet kan worden afgeschreven. Werktuigen die van een gebouw kunnen worden gescheiden zonder dat beschadiging van betekenis aan die werktuigen wordt toegebracht en die niet op zichzelf als gebouwde eigendommen zijn aan te merken, worden als een afzonderlijk bedrijfsmiddel beschouwd<sup>6</sup>.

#### 16.1.4.1 Betekenis aanhorigheid

Met aanhorigheid bedoelen we de gebouwde en ongebouwde eigendommen, die behoren bij en in gebruik zijn met een gebouwde eigendom of gedeelten daarvan. Het is alleen een aanhorigheid als die eerst-gebouwde eigendommen, naar de omstandigheden beoordeeld, dienstbaar zijn aan dat gebouwde eigendom of die gedeelten daarvan.

### 16.2 Afschrijvingsbeperking

Bij de afschrijving van gebouwen krijgt u te maken met de afschrijvingsbeperking. Meer informatie hierover vindt u in de brochure '[Beperkt afschrijven op agrarische bedrijfsgebouwen](#)' op [belastingdienst.nl](#).

### 16.3 Afschrijvingsmethode

U kunt alleen afschrijven volgens de lineaire methode (zie paragraaf 16.3.1). U kunt beginnen met de afschrijving, nadat u de kostprijs (aanschaffings- of voortbrengingskosten) hebt gecorrigeerd met eventuele herinvesteringsreserves, aankoopkosten, subsidies en dergelijke.

#### 16.3.1 Lineaire methode

Bij de lineaire methode bepaalt u de hoogte van de jaarlijkse afschrijving door de werkelijke kostprijs te verminderen met de restwaarde. Dit verschil deelt u door de levensduur in jaren. Hier geldt dat u in het jaar waarin u de investering in gebruik neemt, afschrijft over de periode vanaf het moment van ingebruikname tot het einde van het jaar (afschrijven naar tijdsgelang).

#### 16.3.2 Afschrijvingsgegevens investeringen in nieuwe agrarische bedrijfsgebouwen

De investeringen zijn verdeeld naar genoemde landbouwsectoren. In [tabel 16](#) staan per sector de afschrijvingspercentages en de restwaarden voor de lineaire methode.

---

<sup>6</sup> Artikel 3.30 a, lid 2, tweede volzin Wet Inkomstenbelasting 2001

# 17 Landbouwmachines en -installaties

In dit hoofdstuk behandelen we de afschrijving van landbouwmachines en -installaties. We gaan in op de volgende onderwerpen:

- geldigheid van de normen voor landbouwmachines en -installaties (zie [paragraaf 17.1](#))
- afschrijvingsmethodes (zie [paragraaf 17.2](#))
- afschrijvingsgegevens voor landbouwmachines (zie [paragraaf 17.3](#))

## **Exclusief machines voor de glastuinbouw**

De normen voor machines die u gebruikt in de glastuinbouw behandelen we niet in dit hoofdstuk; u vindt ze in [tabel 12.8](#).

## 17.1 Geldigheid normen

Voor investeringen in landbouwmachines bestaan er landelijke afschrijvingsnormen. Als u voor 1 januari 2018 hebt geïnvesteerd, moet u die investeringen op dezelfde manier als voorheen blijven afschrijven. De afschrijvingsnormen in dit hoofdstuk gebruikt u voor investeringen die u vanaf 1 januari 2018 in gebruik hebt genomen. Als u met gebroken boekjaren werkt, moet u deze normen gebruiken voor investeringen die u vanaf het begin van het boekjaar 2018/2019 in gebruik hebt genomen.

De normen die in de tabellen staan, gelden alleen voor investeringen in nieuwe, dus niet eerder gebruikte, landbouwmachines (zie [paragraaf 17.3.1](#)). Er zijn aparte afschrijvingsnormen voor:

- tweedehands landbouwmachines (zie [paragraaf 17.3.2](#) en [17.3.3](#))
- landbouwmachines die langer worden gebruikt dan de normale afschrijvingstermijnen (zie [paragraaf 17.3.4](#)).

De afschrijving kan pas plaatsvinden nadat u de aankoopprijs hebt gecorrigeerd met een eventuele herinvesteringsreserve, aankoopkorting, subsidie en dergelijke.

We hebben de normen vastgesteld voor machines die voldoen aan de volgende criteria:

- De machine wordt gebruikt in de landbouw.
- De machine gaat een bepaalde waarde te boven.
- De machine heeft een zekere gangbaarheid. Dat wil zeggen dat er voldoende machines in omloop zijn om een norm zinvol te maken.

## **Uitzonderingen**

Voor zover op een bedrijfsmiddel willekeurig kan worden afgeschreven<sup>7</sup>, hoeft u deze afschrijvingsnormen niet te gebruiken. Wel moet u dan rekening houden met de restwaarde van de landbouwmachines uit dit hoofdstuk. Voor het niet willekeurig af te schrijven deel blijven de regels voor afschrijvingstermijn en restwaarde volgens deze landbouwnormen wel van toepassing.

## **Kleine investeringen**

Hebt u bedrijfsmiddelen met een aankoopprijs van meer dan € 450<sup>8</sup> en niet meer dan € 5.000, dan kunt u die om praktische redenen lineair afschrijven in 5 jaar. In de staat van vaste activa moet u altijd een restwaarde van € 1 aanhouden, zodat deze bedrijfsmiddelen wel zichtbaar blijven in uw boekhouding.

<sup>7</sup> Uitvoeringsregeling willekeurige afschrijving 2001

<sup>8</sup> Besluit van 8 maart 2010, nr. DGB2010/1188M

## 17.2 Afschrijvingsmethodes

U kunt landbouwmachines volgens de boekwaardemethode (zie [paragraaf 17.2.1](#)) of volgens de lineaire methode (zie [paragraaf 17.2.2](#)) afschrijven tot op de restwaarde. Als u voor een bedrijfsmiddel eenmaal een keuze hebt gemaakt, moet u deze keuze aanhouden (bestendige gedragslijn). Als u een machine langer dan de ingeschatte periode gebruikt, kunt u eventueel verder afschrijven op basis van de nieuw ingeschatte levensduur en restwaarde (zie [paragraaf 17.3.4](#)).

U kunt afschrijven vanaf het moment dat u de machine in gebruik neemt en in voorkomende gevallen naar tijdsgelang. Wanneer u een bedrijfsmiddel het hele seizoen gebruikt, mag u over een heel jaar afschrijven, ook al hebt u het bedrijfsmiddel pas enkele maanden na het begin van het boekjaar aangeschaft. Het begrip 'naar tijdsgelang' moet u dus beoordelen in relatie tot het seizoenmatige gebruik.

### 17.2.1 Boekwaardemethode

Als u de boekwaardemethode gebruikt, moet u aannemelijk maken dat het betreffende bedrijfsmiddel meer nut oplevert voor de onderneming in de aanvangsperiode dan in de latere jaren. De (te verwachten) ontwikkelingen op technisch gebied kunnen daarvoor een aanwijzing zijn.

De afschrijvingsperiode voor veel landbouwmachines (zie [paragraaf 17.3](#)) kan 5, 6, 7, 8 of 9 jaar zijn. In [tabel 17.1](#) vindt u per afschrijvingsperiode de geldende afschrijvingspercentages voor de boekwaardemethode.

Op alle machines kunt u jaarlijks een percentage van de boekwaarde afschrijven. Daarbij mag u niet verder afschrijven dan de restwaarden die in dit hoofdstuk zijn vastgesteld.

### 17.2.2 Lineaire methode

Bij de lineaire methode bepaalt u de jaarlijkse afschrijving door de aankoop prijs te verminderen met de restwaarde. Dit verschil deelt u door de afschrijvingsperiode uit [tabel 17.2](#).

## 17.3 Afschrijvingsgegevens landbouwmachines

Bij de afschrijvingsgegevens van landbouwmachines maken we onderscheid tussen:

- nieuwe landbouwmachines (zie [paragraaf 17.3.1](#))
- tweedehands landbouwmachines jonger dan de normale afschrijvingsperiode (zie [paragraaf 17.3.2](#))
- tweedehands landbouwmachines ouder dan de normale afschrijvingsperiode (zie [paragraaf 17.3.3](#))
- nieuwe machines die u langer in gebruik hebt dan de normale afschrijvingsperiode (zie [paragraaf 17.3.4](#))

### 17.3.1 Nieuwe landbouwmachines

In bijlage 1 vindt u tabellen voor de verschillende machinegroepen. In de tabellen staat per machine het aantal jaren waarover u de machine kunt afschrijven. Voor tractoren geldt een restwaarde van 25% en voor de rest van de machines een restwaarde van 15% van de aankoop prijs.

Bij de afschrijvingsperiodes hebben we in enkele gevallen onderscheid gemaakt tussen agrarische ondernemers en loonbedrijven, vanwege het verschil in de intensiteit van het gebruik. Het gaat om tractoren, mestverspreiders en mestinjecteurs (overige machines).

In bijlage 1 vindt u tabellen met de afschrijvingsperiodes voor:

- tractoren ([tabel 17.3](#))
- grondbewerkingsmachines ([tabel 17.4](#))
- oogstmachines ([tabel 17.5](#))
- zelfrijdende (oogst)machines ([tabel 17.6](#))
- overige machines ([tabel 17.7](#))

Daarnaast zijn er aparte afschrijvingsgegevens voor melkrobots en huisvestingssystemen voor leghennen.



### **Melkrobots**

De afschrijvingsperiode voor melkrobots is 10 jaar. De restwaarde van melkrobots is altijd 15% van de aankoopprijs. Dus bij een lineaire afschrijving kunt u jaarlijks 8,5% van de aanschafwaarde afschrijven.

### **Huisvestingssystemen voor leghennen**

Het huisvestingssysteem voor leghennen en vleeskuikenouderdieren merkt u aan als 1 activum. De afschrijvingsnormen voor deze systemen zijn van toepassing op bijvoorbeeld installaties en apparatuur als u de kippen houdt in scharrel-, volière- of koloniehuisvestingssysteem.

Huisvestingssystemen kunt u alleen afschrijven volgens de lineaire methode. De afschrijvingstermijn is 10 jaar en de restwaarde is nihil.

Onder een huisvestingssysteem verstaan wij de inrichting van een bedrijfsruimte voor het houden van kippen voor de productie van eieren. De ruimte is daarvoor onder meer uitgerust met 1 of meer van de volgende installaties of apparatuur:

- onderbouw, voerwatervoorziening, mest- en eierenafvoer, legnest, scharrelmat en zitstok
- eierborstelmachine, eierlift
- eierverzamelininstallatie inclusief inpakstelsysteem
- klimaatbeheersingsapparatuur (waaronder computers, verwarmingsinstallaties, ventilatie-installaties, alarminstallaties, verlichting en elektrische installaties)
- noodstroomaggregaat
- voedersilo

### **Gps**

Veel tractoren en machines zijn tegenwoordig voorzien van gps. Voor zowel een standaard ingebouwde of een later gemonteerde gps gebruikt u hetzelfde restwaardepercentage en dezelfde afschrijvingsperiode als voor de tractor of de machine (nieuwe en tweedehands) waarop het systeem is gemonteerd.

## **17.3.2 Tweedehands machines die jonger zijn dan de normale afschrijvingsperiode**

Als u een tweedehandsmachine koopt waarvan de leeftijd op het moment dat u ze koopt binnen de normale afschrijvingsperiode ligt, gelden andere afschrijvingsgegevens dan die in de tabellen staan.

### **Tractoren**

Om de afschrijvingsperiode voor deze tweedehands tractoren te bepalen, trekt u de leeftijd van de tractor af van de afschrijvingsperiode uit [tabel 17.3](#). Vervolgens telt u daar 5 jaar bij op. De restwaarde is 10% van de aankoopprijs (niet de nieuwwaarde).

#### **Voorbeeld**

Een loonbedrijf koopt een tractor aan van 4 jaar oud voor € 50.000. In [tabel 17.3](#) staat een afschrijvingsperiode van 6 jaar, de resterende periode is dus 2 jaar (6 jaar min 4 jaar). De afschrijvingsperiode is dan 7 jaar (2 jaar plus 5 jaar). De restwaarde is € 5.000 (10 % van € 50.000). Het loonbedrijf kan dan € 6.429 per jaar afschrijven ( $€ 50.000 - € 5.000 = € 45.000$  en  $€ 45.000 / 7 = € 6.429$ ).

### **Machines**

Om de afschrijvingsperiode voor tweedehands grondbewerkingsmachines, oogstmachines, zelfrijdende (oogst)machines en overige machines te bepalen, trekt u de leeftijd van de machine af van de afschrijvingsperiode uit de tabellen 17.4 tot en met 17.7. Vervolgens telt u daar 3 jaar bij op. De minimale afschrijvingsperiode is 5 jaar. De restwaarde is 5% van de aankoopprijs (niet de nieuwwaarde).

### 17.3.3 Tweedehands machines die ouder zijn dan de normale afschrijvingsperiode

Als u een tweedehands machine koopt die op dat moment ouder is dan de normale afschrijvingsperiode, gelden andere afschrijvingsgegevens dan in de tabellen staan.

#### tractoren

Van deze tweedehands tractoren is de afschrijvingsperiode 5 jaar. De restwaarde is 10% van de aankoopprijs (niet de nieuwwaarde).

#### Machines

De afschrijvingsperiode voor deze tweedehands grondbewerkingsmachines, oogstmachines, zelfrijdende (oogst)machines en overige machines is 5 jaar. De restwaarde is 5% van de aankoopprijs (niet de nieuwwaarde).

#### Voorbeeld

Een agrarische ondernemer schaft een bietenlader aan van 10 jaar oud voor € 6.000.

De afschrijvingsperiode is 5 jaar. De restwaarde is € 300 (5% van € 6.000) en de totale afschrijving is € 5.700. Over 5 jaar schrijft de agrarische ondernemer € 1.140 per jaar af ( $€ 5.700/5$ ).

### 17.3.4 Nieuwe machines die u langer in gebruik hebt dan de afschrijvingsperiode

Hebt u machines die u langer gebruikt dan de afschrijvingsperiodes in de tabellen, dan moet u nieuwe afschrijvingsperiodes bepalen.

#### tractoren

Van deze tractoren is de nieuwe afschrijvingsperiode 5 jaar. De restwaarde is 10% van de aankoopprijs (de nieuwwaarde).

#### Machines

De nieuwe afschrijvingsperiode voor deze grondbewerkingsmachines, oogstmachines, zelfrijdende (oogst)machines en overige machines is 3 jaar. De restwaarde is 5% van de aankoopprijs (de nieuwwaarde).

#### Voorbeeld

Een agrarische ondernemer heeft 6 jaar geleden een nieuwe freesmachine aangekocht voor € 40.000. Volgens [tabel 17.4](#) is de afschrijvingsperiode 6 jaar en is de restwaarde 15%. De machine staat na 6 jaar dus met een restwaarde van € 6.000 op de balans. Bij voortgezet gebruik schrijft u verder af in 3 jaar met een nieuwe restwaarde van 5% van € 40.000. Per jaar schrijft u dus € 1.333 ( $((€ 6.000 - € 2.000)/3)$ ) af.

# 18 Productierechten

In dit hoofdstuk vindt u een toelichting op de afschrijvingsnormen voor een aantal productierechten voor het kalenderjaar 2018 en het boekjaar 2018/2019. Het gaat om de productierechten:

- varkens- en pluimveerechten (zie [paragraaf 18.1](#))
- melkveefosfaatrechten (zie [paragraaf 18.2](#))

De afschrijvingsnormen voor deze productierechten vindt u in [tabel 18.1](#). In deze tabel staat of een productierecht een bedrijfsmiddel is en of u voor dit productierecht recht hebt op investeringsaftrek. Ook de restwaarde van het productierecht vindt u in deze tabel. Met betrekking tot de fiscale aspecten van de melkveefosfaatrechten is een [lijst met vragen en antwoorden](#) gepubliceerd

## 18.1 Varkens- en pluimveerechten

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft in de brief van 20 december 2017, met kenmerk, DGAN-PAV /17200088 aangegeven de stellige verwachting te hebben dat 1 januari 2028 de einddatum is van de varkens- en pluimveerechten. Daarom wordt voor de afschrijving op varkens- en pluimveerechten uitgegaan van de einddatum van 31 december 2027.

### Boekjaar gelijk aan kalenderjaar

#### Varkens- en pluimveerechten aangeschaft vóór 1 januari 2018

Op varkens- en pluimveerechten die zijn aangeschaft vóór 1 januari 2018 kan ook na deze datum een jaarlijkse afschrijving plaatsvinden van ten hoogste 20% van de aanschaffings- of voortbrengingskosten. Voor alle duidelijkheid, afboeking van een eventuele restwaarde in 2017 die meer bedraagt dan 20% van de aanschaffingskosten, kan op grond van de aanvankelijk veronderstelde einddatum van deze rechten, niet aan de orde zijn.

#### Varkens- en pluimveerechten aangeschaft na 1 januari 2018

Op varkens- en pluimveerechten die zijn aangeschaft op of na 1 januari 2018 dient u in 2018 naar tijdsgelang af te schrijven rekening houdend met einddatum 31 december 2027.

#### Voorbeeld

Als u op 1 juli 2018 hebt geïnvesteerd in varkensrechten en deze rechten in gebruik neemt, dan schrijft u die rechten af rekening houdend met de einddatum van 31 december 2027. De periode tussen 1 juli 2018 en 31 december 2027 is daarmee 9 jaar en 6 maanden (114 maanden). In het jaar 2018 dient u dan 6/114 van de aanschaffkosten van de varkensrechten af te schrijven.

## Gebroken boekjaar

### Varkens- en pluimveerechten aangeschaft vóór aanvang van het gebroken boekjaar 2018/2019

De afschrijvingstermijn van varkens- en pluimveerechten die zijn aangeschaft vóór aanvang van het gebroken boekjaar 2018/2019 is afhankelijk van de datum van de aanschafdatum van de varkens- en pluimveerechten.

Op varkens- en pluimveerechten die zijn aangeschaft vóór 1 januari 2018 kan ook na deze datum een jaarlijkse afschrijving plaatsvinden van ten hoogste 20% van de aanschaffings- of voortbrengingskosten. Voor alle duidelijkheid, afboeking van een eventuele restwaarde in het boekjaar 2017/2018 die meer bedraagt dan 20% van de aanschaffingskosten, op grond van de aanvankelijk veronderstelde einddatum van deze rechten, kan niet aan de orde zijn.

Op varkens- en pluimveerechten die zijn aangeschaft op of na 1 januari 2018 dient u in het boekjaar 2018/2019 naar tijdsgelang af te schrijven rekening houdend met einddatum 31 december 2027.

### Varkens- en pluimveerechten aangeschaft in het gebroken boekjaar 2018/2019

Met inachtneming van de einddatum 31 december 2027 dient u op varkens- en pluimveerechten die u hebt aangeschaft in het boekjaar 2018/2019 naar tijdsgelang af te schrijven.

## 18.2 Melkveefosfaatrechten

Melkveefosfaatrechten zijn per 1 januari 2018 geïntroduceerd.

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft in de brief van 20 december 2017, met kenmerk, DGAN-PAV /17200088 aangegeven de stellige verwachting te hebben dat 1 januari 2028 de einddatum is van de melkveefosfaatrechten. Daarom wordt voor de afschrijving op melkveefosfaatrechten uitgegaan van de einddatum van 31 december 2027.

### Voorbeeld

Als u op 1 oktober 2018 hebt geïnvesteerd in (niet benutte) melkveefosfaatrechten en deze rechten in gebruik neemt, dan schrijft u die rechten af rekening houdend met de einddatum van 31 december 2027. De periode tussen 1 oktober 2018 en 31 december 2027 is daarmee 9 jaar en 3 maanden (111 maanden). In het jaar 2018 dient u dan 3/111 van de aanschafkosten van de melkveefosfaatrechten af te schrijven.

### Aanschaf en afschrijven benutte melkveefosfaatrechten

Indien in 2018 geïnvesteerd wordt in benutte melkveefosfaatrechten en reeds bij RVO geregistreerd, is het niet mogelijk om deze melkveefosfaatrechten in 2018 in gebruik te nemen. De aangekochte benutte melkveefosfaatrechten zijn pas te gebruiken in het nieuwe kalenderjaar. Afschrijving over de aangekochte benutte melkveefosfaatrechten kan pas aanvangen per datum ingebruikname. Het is zodoende niet mogelijk om reeds in 2018 af te schrijven over de aangeschafte benutte melkveefosfaatrechten.

# 19 Betalingsrechten

Voor betalingsrechten geldt het volgende:

- De uitkeringen die u krijgt op grond van het betalingsrecht, horen volledig tot de winst.
- Als u een betalingsrecht hebt gekocht, moet u de aanschafkosten activeren.
- U hebt geen recht op investeringsaftrek.
- Op een betalingsrecht kunt u niet afschrijven.
- Een gekocht betalingsrecht moet u waarderen op uw balans aan het eind van het kalenderjaar 2018 of het boekjaar 2018/2019. Het betalingsrecht waardeert u op de aanschafkosten of op de lagere bedrijfswaarde. We gaan ervan uit dat de bedrijfswaarde gelijk is aan de marktwaarde van het betalingsrecht op de balansdatum.

# IV

## Privégebruik

# 20 Onttrekkingen voor eigen verbruik en privégebruik

In dit hoofdstuk staan de normbedragen voor het eigen verbruik van de meest gangbare agrarische producten (zie [paragraaf 20.1](#)). Vervolgens gaan we in op het privégedeelte van de kosten van:

- energie en water (zie [paragraaf 20.2](#))
- hobbydieren (zie [paragraaf 20.3](#))

## 20.1 Agrarische producten

In [tabel 20.1](#) staan de normbedragen voor de meeste agrarische producten. Voor producten die niet in deze tabel staan, gaat u uit van de marktwaarde van deze producten.

### Melk

Het normbedrag is gebaseerd op een gemiddeld verbruik en op een waardering tegen de gemiddelde LEI-kiloprijs.

### Eieren

Het normbedrag is gebaseerd op een gemiddeld verbruik en op een waardering tegen de gemiddelde LEI-stuksprijs.

### Aardappelen

Het normbedrag is gebaseerd op een gemiddeld verbruik en op een waardering tegen de gemiddelde LEI-kiloprijs.

### Groenten

U gebruikt de norm per persoon. 1 teelt is de teelt van 1 soort product. Wanneer er 2 of meerdere verschillende producten tegelijkertijd worden geteeld, gebruikt u per persoon de hogere norm. Als er 2 teelten na elkaar zijn, moet u uitgaan van de enkelvoudige norm die bij 1 teelt is vermeld.

### Fruit

Het normbedrag is gebaseerd op het gemiddelde fruitgebruik in Nederland. We gaan ervan uit dat u 60% van het fruitverbruik binnen uw huishouden zelf teelt.

### Snijbloemen

Het normbedrag is gebaseerd op een verbruik per huishouden. Wanneer er meer leden van uw huishouden deel uitmaken van uw objectieve onderneming (firma), verdeelt u het normbedrag voor snijbloemen over die leden.

### Vleeskuikens, slachtkippen en vleeskuikenouderdieren

Het normbedrag is gebaseerd op de gemiddelde LEI-kiloprijs en is omgerekend naar een prijs per stuk. U moet zelf uw verbruik in aantallen aangeven.

### Vleeskalkoenen

Voor vleeskalkoenen hebben we geen normbedragen. U moet zelf uw verbruik bepalen. U doet dit door het aantal kilogram vleeskalkoenen dat u hebt verbruikt te vermenigvuldigen met de dagprijs per kilogram.

### Vleesvarkens

Voor het eigen verbruik bij vleesvarkens gaat u uit van de waarde volgens de slachtafrekening. Is deze waarde niet bekend, dan bepaalt u het verbruik door het aantal kilo's geslacht gewicht te vermenigvuldigen met de gemiddelde LEI-kiloprijs volgens [tabel 20.1](#).

**Rundvee: gebruiksvee**

Voor het eigen verbruik bij het slachten van gebruiksvee (geen voorraad) gaat u uit van de waarde volgens de slachtafrekening. Is deze waarde niet bekend, dan bepaalt u het verbruik door het aantal kilo's geslacht gewicht te vermenigvuldigen met de gemiddelde LEI-kiloprijs van 1e kwaliteit slachtkoeien uit [tabel 20.1](#).

**Rundvee: vleesvee**

Voor het eigen verbruik bij vleesvee dat uitsluitend bestemd is voor de slacht gaat u uit van de waarde volgens de slachtafrekening. Als deze waarde niet bekend is, bepaalt u het verbruik door het aantal kilo's geslacht gewicht te vermenigvuldigen met de gemiddelde LEI-kiloprijs van de diverse soorten kwaliteitsvleesvee uit [tabel 20.1](#).

## 20.2 Energie en water

Energie- en waterverbruik verschilt van gezin tot gezin. De bedragen in [tabel 20.2](#) zijn daarom niet bedoeld als norm, maar als richtbedragen. Ze zijn gebaseerd op een gezin dat bestaat uit 2 volwassenen en 2 kinderen. Bestaat uw huishouden uit maar 2 of 3 personen, dan kunt u niet zomaar de helft of driekwart van het richtbedrag gebruiken. Bij het bepalen van de kosten moet u rekening houden met de grootte van uw woning en het leefpatroon van uw gezin. Bestaat uw huishouden uit meer of minder dan 4 personen, dan moet u het verbruik en de richtbedragen met 10% per persoon verhogen, respectievelijk verlagen. Als u de privékosten van energie en water aan de hand van rekeningen kunt vaststellen, moet u de werkelijke kosten in de jaarstukken verwerken. Als het energiebedrijf u een vast bedrag (forfait) voor privéverbruik in rekening brengt, moet u dit bedrag in zijn geheel bij de privékosten boeken.

**Gas en olie**

Voor verwarming en koken met gas en olie gebruikt u de richtbedragen uit [tabel 20.2](#). Voor olie zijn er geen aparte richtbedragen: u gebruikt hiervoor de richtbedragen voor gas. Bij het vaststellen van de richtbedragen zijn we uitgegaan van het gemiddelde gasverbruik per jaar per huishouden volgens het Nibud. Dit verbruik is omgerekend tegen de landelijk gemiddelde gasprijs. De richtbedragen zijn inclusief vastrecht, belastingen en dergelijke.

Bent u tuinder en krijgt u gas geleverd tegen tarief voor grootverbruikers? Dan bepaalt u het richtbedrag door het gemiddelde verbruik in m<sup>3</sup> uit [tabel 20.2](#) tegen grootverbruikerstarief te verhogen met 6% btw. U vindt het grootverbruikerstarief op de factuur van uw gasleverancier.

**Elektriciteit en water**

De richtbedragen voor het privéverbruik van elektriciteit en water staan in [tabel 20.2](#). Daarbij hebben we rekening gehouden met vastrecht, energiebelasting, heffingskorting en belasting op leidingwater en zijn we uitgegaan van de gemiddelde prijzen en het gemiddelde elektriciteits- en waterverbruik per jaar per huishouden van 4 personen volgens het Nibud. Dit verbruik is omgerekend tegen de landelijk gemiddelde prijs. De bedragen zijn exclusief reinigingsrechten, zuiveringslasten en abonnementskosten voor televisie, internet, telefoon en dergelijke.

Als u afwijkt van de richtbedragen voor energie en water, moet u voor het privégebruik zelf de kosten bepalen. Hiervoor berekent u de verhouding tussen privégebruik en zakelijk gebruik van energie en water. In die verhouding verdeelt u de totale energiekosten over privé en uw bedrijf. U maakt dan geen gebruik van [tabel 20.2](#), ook niet van de kolom 'gemiddeld verbruik'. U moet vaststellen wat u werkelijk hebt verbruikt. Houd óók rekening met de kosten van alternatieve energiebronnen, zoals zonnepanelen en windmolens, en de kosten van grondwaterbemaling en dergelijke. Als u de richtbedragen niet gebruikt, wijkt u niet af van de landbouwnormen. U kruist dus niet aan dat u afwijkt van de landbouwnormen.



### 20.3 Hobbydieren

Dieren die u niet bedrijfsmatig houdt, zijn privévermogen. Denk hierbij aan paarden, ezels, honden, geiten of schapen. De kosten van deze dieren zijn privékosten, bijvoorbeeld kosten van dekgelden, verzekeringen, mengvoeders, ruwvoer en dierenarts.

**V**

Bijlagen

# Bijlage 1 Normbedragen

## 2 Rundvee: melk- en fokvee

2.1 Normbedragen opfokkosten melk- en fokvee	
	Bedrag (€)
Waarde zelfgefokt kalf (nuka)	90,29
Opfokkosten van jongvee tot 1e afkalving - per dag	1,17
Opfokkosten van jongvee tot 1e afkalving - per maand	35,10
Opfokkosten van uitgroei melkkoe - per dag	0,09
Opfokkosten van uitgroei melkkoe - per maand	2,70
Totale opfokkosten van uitgroei melkkoe - ineens	32,31
Restwaarde melkkoe bij individuele methode Uitstoot slachtkoe 5 jaar na uitgroei	550,00
Restwaarde melkkoe bij gemiddeldewaardesysteem <sup>9</sup> Uitstoot na gemiddeld 3,3 jaar na uitgroei	606,67

<sup>9</sup> Er is bij het bepalen van de restwaarde al rekening gehouden met een uitval van 2%.

## 3 Rundvee: vleesvee

De kosten kunnen per fase verschillen.

Niet alle fasen hoeven voor u van toepassing te zijn.

3.1 Normbedragen opfokkosten rosé- en roodvleesvee exclusief voerkosten	
Fase	Bedrag (€)
<i>Fase 1 Opfok startkalf</i>	
Opfokkosten startkalveren (duur 75 dagen) - per dag	0,42
Opfokkosten startkalveren (duur 2,5 maanden) - per maand	12,78
<i>Fase 2 Opfok rosé- en roodvleesvee tot 8 maanden</i>	
Opfokkosten rosékalveren en vleesvee (duur 150 dagen) - per dag	0,44
Opfokkosten rosékalveren en vleesvee (duur 5 maanden) - per maand	13,38
<i>Fase 3 Opfok vleesvee vanaf 8 maanden</i>	
Opfokkosten vleesvee (na 8 maanden) - per dag	0,78
Opfokkosten vleesvee (na 8 maanden) - per maand	23,73

<b>3.2 Normbedragen opfokkosten rosé- en roodvleesvee inclusief voerkosten</b>	
Fase	Bedrag (€)
<i>Fase 1 Opfok startkalf</i>	
Waarde zelfgefokt kalf (nuka van 14 dagen oud)	90,29
Opfokkosten startkalveren (duur 75 dagen) - per dag	1,33
Opfokkosten startkalveren (duur 2,5 maanden) - per maand	40,45
Waarde van volledig zelfgefokt startkalf (3 maanden)	189,81
<i>Fase 2 Opfok rosé- en roodvleesvee tot 8 maanden</i>	
Waarde van volledig zelfgefokt startkalf (3 maanden) <sup>10</sup>	189,81
Opfokkosten rosékalveren en vleesvee (duur 150 dagen) - per dag	1,45
Opfokkosten rosékalveren en vleesvee (duur 5 maanden) - per maand	44,10
Waarde van volledig zelfgefokt vleesvee (rosé / rood) (8 maanden)	433,41
<i>Fase 3 Opfok vleesvee vanaf 8 maanden</i>	
Waarde van volledig zelfgefokt vleesvee (rosé / rood) (8 maanden) <sup>10</sup>	433,41
Opfokkosten vleesvee (na 8 maanden) - per dag	1,97
Opfokkosten vleesvee (na 8 maanden) - per maand	59,92

<sup>10</sup> Dit is de waarde aan het einde van de vorige fase en de beginwaarde van het vee in deze fase.

<b>3.3 Normbedragen opfokkosten blankvleeskalveren</b>	
	Bedrag (€)
Waarde zelfgefokt kalf (nuka van 14 dagen oud)	90,29
<i>Opfokkosten exclusief voerkosten</i>	
Opfokkosten - per dag	0,52
Opfokkosten - per maand	15,82

## 4 Varkens

4.1 Normbedragen zeugen en opfokzeugen	
	Bedrag (€)
Geboortewaarde zelfgefokte big	13,80
Kostprijs zelfgefokte opfokbig van 70 dagen (10 weken) <sup>11</sup>	65,24
Opfokkosten opfokzeug tot inzet na 260 dagen - per dag	0,93
Gemiddelde waarde zelfgefokte opfokzeug die nog niet is ingezet op de balansdatum	153,45
Kostprijs zelfgefokte opfokzeug op moment van inzet (na 260 dagen)	261,93
Opfokkosten uitgroei zeug na de 1e inzet tot de 1e worp na ongeveer 375 dagen - per dag	0,74
Opfokkosten uitgroei tijdens de dracht (totale duur 115 dagen)	85,52
Kostprijs volledig zelfgefokte zeug binnen het boekjaar	327,17
Restwaarde slachtzeug bij de individuele methode (slachtwaarde)	176,85
Restwaarde slachtzeug bij het gemiddeldewaardesysteem (slachtwaarde) <sup>12</sup>	152,51

11 In de kosten van de opfokbig zijn ook kosten voor selectie, stamboek en dergelijke verwerkt.

12 Er is bij het bepalen van de restwaarde al rekening gehouden met een uitval van 5%.

4.2 Normbedragen biggen			
Leeftijd in weken	Normbedragen opfokkosten per week (€)	Cumulatieve waarde zelfgefokte big (€)	Cumulatieve waarde aangekochte big (€)
0 (geboorte)		13,80	
1	1,87	15,67	
2	1,87	17,54	
3	1,87	19,41	
4	1,88	21,29	
5	1,87	23,16	
6	1,87	25,03	n plus <sup>13</sup>
7	2,38	27,41	2,38
8	2,81	30,22	5,19
9	3,31	33,53	8,50
10	3,86	37,39	12,36

13 'n' is de aankoopprijs van de aangekochte big.

4.3 Normbedragen opfokkosten vleesvarkens exclusief voerkosten	
	Bedrag (€)
Opfokkosten – per dag	0,17
Opfokkosten – per week	1,19

4.4 Normbedragen opfokkosten vleesvarkens inclusief voerkosten			
Verblijfsduur (weken)	Bedrag (€)	Verblijfsduur (weken)	Bedrag (€)
1	2,75	10	40,15
2	5,67	11	45,85
3	8,94	12	51,72
4	12,56	13	57,76
5	16,35	14	63,98
6	20,49	15	70,20
7	24,97	16	76,42
8	29,80	17	82,64
9	34,80		

## 5 Plumvee

5.1 Normbedragen per 100 opfokleghennen			
Opfokperiode in weken	Bedrag (€) per 100 stuks	Opfokperiode in weken	Bedrag (€) per 100 stuks
1	8,69	10	137,06
2	19,30	11	154,02
3	31,22	12	171,92
4	44,16	13	190,45
5	58,24	14	209,63
6	73,01	15	229,44
7	88,46	16	250,32
8	104,37	17	272,69
9	120,74		

5.2 Normbedragen per 100 leghennen	
Periode vanaf 17 weken na de opfok	Bedrag (€) per 100 stuks
Opfokkosten uitgroei (na 17 weken) - per dag	3,20
Opfokkosten uitgroei (na 17 weken) - per week	22,40
Opfokkosten uitgroei (na 17 weken) - ineens	67,20
Opfokkosten leghennen tijdens de ruiperiode - per dag	2,69
Opfokkosten leghennen tijdens de ruiperiode - per week	18,83
Opfokkosten leghennen over de volledige ruiperiode (6 weken)	112,98
Restwaarde per 100 leghennen (slachtwaarde) <sup>14</sup>	26,47

14 Er is bij het bepalen van de restwaarde al rekening gehouden met een uitval van 10%.

5.3 Normbedragen per 100 opfok vleeskuikenouderdieren			
Periode in weken	Bedrag (€) per 100 stuks	Periode in weken	Bedrag (€) per 100 stuks
1	20,78	10	285,34
2	46,45	11	316,88
3	73,03	12	348,68
4	101,58	13	380,77
5	131,73	14	413,15
6	162,08	15	446,98
7	192,46	16	482,49
8	223,13	17	519,45
9	254,09	18	557,82

5.4 Normbedragen per 100 vleeskuikenouderdierhennen na 18 weken	
	Bedrag (€) per 100 stuks
Opfokkosten uitgroei (na 18 weken) - per dag	6,03
Opfokkosten uitgroei (na 18 weken) - per week	42,21
Opfokkosten uitgroei (na 18 weken) - ineens	168,84
Restwaarde per 100 vleeskuikenouderdieren (slachtwaarde) <sup>15</sup>	138,68

<sup>15</sup> Er is bij het bepalen van de restwaarde al rekening gehouden met een uitval van 10%.

5.5 Normbedragen per 100 vleeskuikens exclusief voerkosten			
	Bedrag (€) per 100 stuks		
	Regulier	Middensegment	Langzaamgroeiend
Opfokkosten exclusief voerkosten per dag	0,62	0,69	0,86

## 5.6 Normbedragen per 100 vleeskuikens inclusief voerkosten

Verblijf in dagen	Bedrag (€) per 100 stuks			Verblijf in dagen	Bedrag (€) per 100 stuks		
	Regulier	Midden-segment	Langzaam-groeiend		Regulier	Midden-segment	Langzaam-groeiend
1	0,93	0,96	1,10	31	91,40	85,26	78,97
2	1,97	2,02	2,36	32	96,50	89,91	83,22
3	3,12	3,19	3,70	33	101,76	94,71	87,60
4	4,40	4,46	5,10	34	107,17	99,63	92,12
5	5,78	5,82	6,57	35	112,69	104,66	96,78
6	7,28	7,29	8,11	36	118,33	109,79	101,54
7	8,94	8,90	9,72	37	124,09	115,03	106,40
8	10,75	10,64	11,42	38	129,92	120,33	111,36
9	12,67	12,48	13,23	39	135,82	125,69	116,43
10	14,74	14,46	15,14	40	141,81	131,13	121,59
11	16,93	16,54	17,16	41	147,87	136,63	126,82
12	19,28	18,76	19,27	42	154,00	142,21	132,16
13	21,74	21,07	21,49	43	160,22	147,85	137,56
14	24,35	23,53	23,80	44	166,51	153,55	143,03
15	27,12	26,11	26,22	45	172,87	159,33	148,57
16	30,03	28,84	28,74	46	179,32	165,17	154,18
17	33,11	31,70	31,37	47	185,84	171,08	159,85
18	36,33	34,69	34,09	48	192,43	177,06	165,59
19	39,71	37,82	36,92	49	199,11	183,11	171,40
20	43,24	41,09	39,85	50		189,22	177,28
21	46,93	44,49	42,87	51		195,40	183,22
22	50,76	48,03	46,01	52		201,65	189,24
23	54,76	51,70	49,24	53		207,97	195,32
24	58,90	55,51	52,57	54		214,35	201,46
25	63,20	59,46	56,01	55		220,81	207,68
26	67,61	63,50	59,55	56		227,29	213,93
27	72,14	67,65	63,19	57			220,22
28	76,78	71,90	66,96	58			226,53
29	81,54	76,25	70,84	59			232,88
30	86,41	80,70	74,85	60			239,27



<b>5.7 Normbedragen per 100 vleeskalkoenen exclusief voerkosten</b>	
	Bedrag (€) per 100 stuks
<i>Vleeskalkoenhennen</i>	
Opfokkosten exclusief voerkosten - per dag	2,89
Opfokkosten exclusief voerkosten - per week	20,23
<i>Vleeskalkoehanen</i>	
Opfokkosten exclusief voerkosten - per dag	2,31
Opfokkosten exclusief voerkosten - per week	16,17

## 6 Schapen

<b>6.1 Normbedragen zelfgefokte fokschapen en foklammeren tot en met 6 maanden</b>	
Aantal keer lammeren	Bedrag (€)
<i>1 keer lammeren per jaar</i>	
Lam bij geboorte	19,58
Lam van 3 maanden	57,64
Lam van 6 maanden	68,36
Fokkooi en fokram	76,87
Opfokkosten fokkooi of fokram van 8 maanden	76,87
Opfokkosten weidelam (3 maanden oud) tot fokschaap - per dag	0,13
Opfokkosten weidelam (3 maanden oud) tot fokschaap - per week	0,91
<i>3 keer lammeren per 2 jaar</i>	
Lam bij geboorte	16,42
Lam van 3 maanden	48,70
Lam van 6 maanden	61,45
Fokkooi en fokram	64,31
Opfokkosten fokkooi of fokram van 8 maanden <sup>16</sup>	77,80
Opfokkosten weidelam (3 maanden oud) tot fokschaap - per dag	0,19
Opfokkosten weidelam (3 maanden oud) tot fokschaap - per week	1,33

<sup>16</sup> Er is bij het bepalen van de restwaarde al rekening gehouden met een uitval van 5%.

6.2 Normbedragen opfokkosten vleeschapen vanaf 7 maanden	
Aantal keer lammeren	Bedrag (€)
<i>1 keer lammeren per jaar</i>	
Zelfgefokt vleesschaap van 7 maanden of ouder, totaal	76,87
Opfokkosten vleesschaap - per dag	0,13
Opfokkosten vleesschaap - per week	0,91
<i>3 keer lammeren per 2 jaar</i>	
Zelfgefokt vleesschaap van 7 maanden of ouder, totaal	50,83
Opfokkosten vleesschaap - per dag	0,19
Opfokkosten vleesschaap - per week	1,33

## 7 Geiten

7.1 Normbedragen melkgeiten, fokgeiten en fokbokken	
	Bedrag (€)
Nuchter zelfgefokt geitenlam of foklam dat bestemd is voor opfok tot melkgeit	13,82
Opfokkosten melkgeiten en fokbokken - per dag	0,40
Opfokkosten melkgeiten en fokbokken - per week	2,80
Restwaarde melkgeit (slachtwaarde) bij individuele methode Uitstoot melkgeit (slachtwaarde) na 5 jaar	12,50
Restwaarde melkgeit bij gemiddeldewaardesysteem Uitstoot na gemiddeld 3,3 jaar <sup>17</sup>	61,77

<sup>17</sup> Er is bij het bepalen van de restwaarde al rekening gehouden met een uitval van 4%.

7.2 Normbedragen vleeslammeren, vleesgeiten en vleesbokken	
	Bedrag (€)
Waarde nuchter vleeslam	0,00
Opfokkosten vleesgeiten en vleesbokken - per dag	0,40
Opfokkosten vleesgeiten en vleesbokken - per week	2,80

## 8 Nertsen en konijnen

8.1 Normbedragen zelfgefokte nertsen	
	Bedrag (€)
Zelfgefokte nerts	15,42
Pels	19,02

8.2 Normbedragen zelfgefokte konijnen	
	Bedrag (€)
Voedsters (inclusief niet-gespeende jongen)	5,54
Fokrammen	5,54
Opfokkonijnen (vanaf 80 dagen tot dekken)	4,83
Opfokkonijnen (vanaf spenen tot 80 dagen)	3,24

8.3 Normbedragen vleeskonijnen	
	Bedrag (€)
Vleeskonijnen (vanaf spenen tot 80 dagen)	3,24

## 9 Veldinventaris

9.1 Normbedrag machinekosten	
Soort kosten	Bedrag (€)
Machinekosten per hectare	67,00

## 11 Mais, voordrooggras en hooi

11.1 Normbedragen voorraad zelfgeteelde mais	
	Bedrag (€)
Voorraad mais per ha (uitgangspunt: 16.150 kg droge stof netto (=17.000 kg bruto)) <sup>18</sup>	1.207,66
Voorraad mais per ton droge stof	74,78
Voorraad mais per m <sup>3</sup> in de kuil (uitgangspunt: 250 kg droge stof netto) <sup>18</sup>	18,69

<sup>18</sup> De netto-opbrengst is in de kuil. De bruto-opbrengst is vanaf het land.

11.2 Normbedragen voorraad zelfgeteeld voordrooggras (in de kuil of in balen) en hooi	
	Bedrag (€)
Voorraad voordrooggras en hooi per ha (uitgangspunt: 5 snedes, geen beweiding en 11.000 kg droge stof netto (= 12.000 kg bruto)) <sup>19</sup>	1.130,16
Voorraad voordrooggras en hooi per snede gras per ha (uitgangspunt: 5 snedes, dus 1/5 van de waardering, per ha)	226,03
Voorraad voordrooggras en hooi per ton droge stof	102,74
Voorraad voordrooggras per m <sup>3</sup> in de kuil (uitgangspunt: 220 kg droge stof netto) <sup>19</sup>	22,60
Voorraad voordrooggras en hooi per m <sup>3</sup> in wikkelbalen (uitgangspunt: 195 kg droge stof netto) <sup>19</sup>	22,99

<sup>19</sup> De netto-opbrengst is in de kuil. De bruto-opbrengst is vanaf het land.

## 12 Glastuinbouw

12.1 Afschrijvingsgegevens per groep					
Groep	Afschrijvingsperiode (jaar)	Boekwaardemethode		Lineair systeem	
		Afschrijving per jaar (%)	Restwaarde (%)	Afschrijving per jaar (%)	Restwaarde (%)
1	7	28	2	14	2
2	11	22	1	9	1
3	14	18	2	7	2
4	anders	-	-	anders	-

12.2 Grond en grondverbetering glastuinbouw		
Investerings in grond	Afschrijvingsperiode (jaar)	Restwaarde (%)
Grond	0	100
Drainage/onderbemaling	14	2
Erfverharding	14	2
Beschoeiing	14	2
Betonpaden en -vloeren	14	2

12.3 Bedrijfsgebouwen glastuinbouw		
Soort gebouw	Afschrijvingsperiode (jaar)	Restwaarde (%)
Bedrijfsruimte, kantine, ketelhuis	14	2
Garage, schuur	24	4

12.4 (Glas)opstanden		
Soort (glas)opstand	Afschrijvingsperiode (jaar)	Restwaarde (%)
Warenhuizen, kassen	14	2
Plastic kassen/tunnels, inclusief folie	7	2
Schaduwhallen, inclusief gaas	7	2

Toelichting: plastic kassen of tunnels en schaduwhallen worden inclusief folie of gaas geactiveerd en afgeschreven. De kosten van vervanging van folie en gaas gaan direct van het resultaat af.

12.5 Verwarmingsinstallaties glastuinbouw		
Soort verwarmingsinstallatie	Afschrijvingsperiode (jaar)	Restwaarde (%)
Ketelhuisinstallatie, noodstroomaggregaat	11	1
Verwarmingsbuisennet	14	2
Warmteopslagtank	11	1
Rookgascondensor	11	1
Warmtekrachtinstallatie, T.E.installatie	11	1
Betonvloerverwarming	14	2
CO <sub>2</sub> -apparatuur	7	2
Heteluchtkanon	7	2
Stoomapparatuur inclusief afzuigstelsysteem, grondverwarming, bedverwarming en koeling <sup>20</sup>	11	1

20 De kosten van stoomdoeken en -zeilen gaan direct van het resultaat af.

12.6 Watervoorziening glastuinbouw		
Soort watervoorziening	Afschrijvingsperiode (jaar)	Restwaarde (%)
Substraatinstallatie	4	0
Bron exclusief pomp met basisleidingen	7	2
Pomp en overige watervoorzieningen/ waterbehandeling	7	2

Toelichting: de kosten van het egaliseren van grond voor substraatteelten gaan direct van het resultaat af. Steenwolmatten, met uitzondering van tweejarige substraatmatten, en folie voor de substraatteelt worden op verschillende manieren gebruikt, en zijn daarom niet genormeerd.

12.7 Andere (on)roerende zaken glastuinbouw		
Soort (on)roerende zaak	Afschrijvingsperiode (jaar)	Restwaarde (%)
Koelcellen	14	2
Vaste tafels, roltafels, rolcontainers	11	1
Waterbassins, watertanks, betonnen waterreservoirs	11	1
Klimaatcomputers	7	2
Scherminstallaties, exclusief doek	7	2
Schermdoeken	4	0
Assimilatie-installaties	7	2
Lampen	3	0
Cyclische belichting	7	2

12.8 Inventaris glastuinbouw		
Soort inventaris	Afschrijvingsperiode (jaar)	Restwaarde (%)
Machines <sup>21</sup>	7	2
Intern transport	11	1
Aanhangwagens	7	2
Gewasbeschermingsapparatuur, hogedrukspuiten, spuitbomen	7	2
Bedrijfscomputers	5	0

21 Onder machines verstaan we werktuigen voor grondbewerking, machines voor het verwerken van potgrond, zaai- en plantmachines, rooimachines, sorteer- en verwerkingsmachines en kasreinigers, zoals staat in het KWIN glastuinbouw 2016-2017, paragraaf 2.7 'Duurzame productiemiddelen'.

12.9 Bedrijfsmiddelen met een kortere levensduur		
Soort bedrijfsmiddel	Levensduur in jaren	Restwaarde (%)
Anjers	3	0
Gerbera's	3	0
Bouvardia's	3	0
Tweejarige substraatmatten	2	0

12.10 Normbedragen gewassen		
Gewas	Toelichting	Normbedrag per m <sup>2</sup> (€)
Aardbeien	alleen bij teelt onder glas	4,77
Aubergines	–	5,40
Chrysanten	alle soorten zowel geplozen als niet geplozen	6,50
Komkommers	–	3,75
Paprika's	alle kleuren en soorten	5,70
Tomaten	alle soorten, zoals vleestomaten, cherrytomaten, ronde tomaten en tomaten	5,35

## 13 Champignons en asperges

In de volgende tabellen staan de afschrijvingsgegevens en normbedragen die u gebruikt voor champignons en asperges.

13.1 Grond champignonteelt			
Soort grond	Afschrijvingsperiode (jaar)	Afschrijving (%)	Restwaarde (%)
Ondergrond en omliggende grond	–	0	100
Erfverharding	14	7	2

13.2 Verwarmingsinstallaties champignonteelt			
Soort verwarmingsinstallatie	Afschrijvingsperiode (jaar)	Afschrijving (%)	Restwaarde (%)
Verwarmingketel	15	6,0	10,0
Lage druk gasgestookte stoomketel inclusief Low Nox brander	15	6,0	10,0

13.3 Klimaatinstallaties champignonteelt			
Soort klimaatinstallatie	Afschrijvingsperiode (jaar)	Afschrijving (%)	Restwaarde (%)
Klimaatcomputer	8	12,0	10,0
Bevochtigingsregeling	10	9,0	10,0
Stoomregeling voor doodstomen	10	9,0	10,0
Ventilatiesystemen	8	12,0	4,0
Mechanische koeling	10	9,0	10,0
Bronwaterkoeling	10	9,0	10,0

13.4 Overige bedrijfsmiddelen champignonteelt			
Soort bedrijfsmiddel	Afschrijvingsperiode (jaar)	Afschrijving (%)	Restwaarde (%)
Champignonstellingen	10	9,0	10,0
Champignonbedden	10	9,0	10,0
Bron of boorput inclusief stijg-filterbuis, pomp	8	12,0	4,0
Hydrofoorinstallatie compleet	15	6,0	10,0
Gesloten ontijzering bronwater	8	12,0	4,0
Verlichting in cellen	8	12,0	4,0

<b>13.5.1 Normbedragen doorgroeide compost witte champignons plukbedrijf</b>	
<i>Periode na vullen</i>	<i>Bedrag per m<sup>2</sup> (€)</i>
1e week	16,14
2e week	16,92
3e week	17,70

<b>13.5.2 Normbedragen doorgroeide compost kastanjechampignons plukbedrijf</b>	
<i>Periode na vullen</i>	<i>Bedrag per m<sup>2</sup> (€)</i>
1e week	17,50
2e week	18,28
3e week	19,05

<b>13.5.3 Normbedragen doorgroeide compost champignons snijbedrijf</b>	
<i>Periode na vullen</i>	<i>Bedrag per m<sup>2</sup> (€)</i>
1e week	14,79
2e week	15,53
3e week	16,26

<b>13.6.1 Normbedragen witte champignons plukbedrijf</b>	
<i>Oogstperiode</i>	<i>Bedrag handoogst per m<sup>2</sup> (€)</i>
Begin oogst	18,48
Na 1e vlucht	10,01
Na 2e vlucht	3,38

<b>13.6.2 Normbedragen kastanjechampignons plukbedrijf</b>	
<i>Oogstperiode</i>	<i>Bedrag handoogst per m<sup>2</sup> (€)</i>
Begin oogst	19,83
Na 1e vlucht	10,74
Na 2e vlucht	3,63

<b>13.6.3 Normbedragen champignons snijbedrijf</b>	
<i>Oogstperiode</i>	<i>Bedrag handoogst per m<sup>2</sup> (€)</i>
Begin oogst	17,00
Na 1e vlucht	6,81
Na 2e vlucht	1,42



13.7 Normbedragen en afschrijving aspergeteelt	
In het aanlegjaar is het normbedrag van de waardering van de asperges exclusief folie leggen per hectare € 11.385. Het normbedrag van de waardering van de asperges inclusief folie leggen per hectare is € 13.185.	
Jaar	Afschrijving per hectare zonder herinplant (%) <sup>22</sup>
1	0 <sup>23</sup>
2	16 2/3
3	16 2/3
4	16 2/3
5	16 2/3
6	16 2/3
7	16 2/3

- 22 Voor investeringen die u in gebruik hebt in de periode 2002 tot en met 2017, moet u de afschrijvingsmethode aanhouden die u al eerder gekozen hebt, waarbij u uiteraard rekening moet houden met het overgangsrecht van artikel 10a.3 van de Wet inkomstenbelasting 2001.
- 23 Dit is het 1e jaar na aanleg. U schrijft dan niet af, omdat de kosten voor de uitgroei van de aspergeplanten gelijk zijn aan de opbrengst. Het verouderingsproces treedt in jaar 2 in.

## 14 Bloembollen

14.1 Normbedragen te velde staande bloembollen (vastwaardesysteem)	
Gewas	Waarde per Rr <sup>2</sup> (€)
Hyacinten	9,08
Tulpen	5,45
Narcissen	4,54
Krokussen	2,72
Gladiolen	1,36
Irissen	3,18
Scilla	3,63

14.2 Normbedragen amaryllisbollen	
Amaryllisbollen per hectare	Waarde (€)
Netto betaalde oppervlakte	13.613
Bruto betaalde glasoppervlakte	11.344

14.3 Normbedragen leliekraam	
Gewasgroep	Waarde per Rr <sup>2</sup> (€)
Orientalis en Oriental-trompetlelies (OT's)	20,00
Overige, waaronder de Aziaten en de Longiflorums	8,00

## 15 Fruit- en boomteelt

15.1 Normbedragen aanwaskosten en diverse afschrijvingsgegevens appel-, peren- en zure-kersbomen			
	Appelbomen	Perenbomen	Zure-kersbomen
Aanwas per hectare	€ 1.520	€ 2.375	€ 2.375
Aantal jaren aanwas	2	3	4
Aantal jaren zonder aanwas en afschrijving	1	1	1
Aantal jaren afschrijving over stichtingskosten	8	14	14
Afschrijving per jaar bij lineaire methode	12,5%	7%	7%
Afschrijving per jaar op basis van boekwaarde	20%	15%	15%

15.2 Normbedragen aanwaskosten en diverse afschrijvingsgegevens boomteelt			
Soorten boomteelt	Aanwas (€)	Aantal jaren aanwas	Totale aanwas (€)
Laan- en vruchtbomen volle grond per hectare	5.035	2	10.070
Bos- en haagplantsoen per are	50	2	100
Houtige siergewassen containerteelt per are	141	1	141
Houtige siergewassen volle grond per are	87	2	174
Rozen containerteelt per are	186	1	186
Rozenstruiken inclusief rozenonderstammen per are	47	2	94

## 16 Bedrijfsgebouwen

16.1 Bedrijfsgebouwen			
Soort gebouw	Afschrijvingsperiode (jaar)	Afschrijving per jaar (%)	Restwaarde (%)
Loods en/of berging voor stalling van landbouwmachines en -werktuigen (voor alle sectoren genoemd in hoofdstuk 16)	32	3	4
Bedrijfsgebouw voor opslag en bewerking in de akkerbouw (bijv. bewaarloods)	32	3	4
Bedrijfsgebouw voor opslag en bewerking in de fruitteelt (bijv. bewaarloods)	32	3	4
Bedrijfsgebouwen voor het houden van dieren in de veeteelt m.u.v. de varkenshouderij	24	4	4
Bedrijfsgebouwen voor het houden van dieren in de varkenshouderij	19	5	5
Bedrijfsgebouwen voor de champignonteelt	18	5	10

## 17 Landbouwmachines

17.1 Afschrijvingspercentages per afschrijvingsperiode bij de boekwaardemethode	
Afschrijvingsperiode (jaar)	Afschrijvingspercentage
5	25
6	23
7	20
8	18
9	16

17.2 Afschrijvingspercentages per afschrijvingsperiode bij de lineaire methode		
Afschrijvingsperiode (jaar)	Afschrijvingspercentage bij restwaarde 25%	Afschrijvingspercentage bij restwaarde 15%
5	15	17
6	12,5	14,2
7	10,7	12,1
8	9,4	10,6
9	8,3	9,4
10	7,5	8,5

17.3 Afschrijvingsperiodes voor tractoren		
Soort machine	Afschrijvingsperiode agrarische bedrijven (jaar)	Afschrijvingsperiode loonbedrijven (jaar)
Shovel	7	6
Tractor twee- en vierwiel aandrijving	7	6
Telescooplader/verreiker	7	6

17.4 Afschrijvingsperiodes voor grondbewerkingsmachines	
Soort machine	Afschrijvingsperiode (jaar)
Cultivator	8
Eg (aangedreven)	6
Freemachine	6
Hekkelmachine	7
Kilverbord	8
Ploeg	7
Spitmachine	6
Zaaibedcombinatie	7

<b>17.5 Afschrijvingsperiodes voor oogstmachines</b>	
<i>Soort machine</i>	<i>Afschrijvingsperiode (jaar)</i>
Aspergeoogstmachine	6
Balenpers	8
Bietenlader	7
Cyclomaaier	6
Grootpakpers/wikkelaar	7
Hark/schudder	7
Inschuurmachine (stortbak, transportband, boxenvuller, kistenvuller)	6
Looftrekker/klapper	7
Maaikneuzer	6
Opraap(doseer)wagen	6
Opraap(snij)wagen	6
Rooimachine	6
Snijmachine (champignons)	8

<b>17.6 Afschrijvingsperiodes voor zelfrijdende (oogst)machines</b>	
<i>Soort machine</i>	<i>Afschrijvingsperiode (jaar)</i>
Hakselaar	6
Maaidorser	8
Rooimachine	7
Zwadmaaier	7

<b>17.7 Afschrijvingsperiodes voor overige machines</b>	
<i>Soort machine</i>	<i>Afschrijvingsperiode (jaar)</i>
Aqua Grader (bloembollen)	6
Haspel en beregeningsinstallatie (inclusief pomp)	8
Heftruck	8
Kalkstrooier	7
(Kip)wagen	7
Kraan	8
Kuilvoersnijder	6
Kunstmeststrooier	7
Melkinstallatie	8
Melkkoeltank	8
Melkrobot	10
Mestrobot	6
Mestverspreider/mestinjecteur agrarische bedrijven	7
Mestverspreider/mestinjecteur loonbedrijven	5

17.7 Afschrijvingsperiodes voor overige machines	
Soort machine	Afschrijvingsperiode (jaar)
Pootmachine	7
Sorteermachine/opschepmachine/palletiseermachine	7
Schonings- en verwerkingslijn vollegrondsgroenten	8
Spuit	7
Vacuümmestwagen	6
Veegmachine	8
Verpakkingsmachine (champignons)	8
Voedermengwagen	6
Zaaimachine	7

## 18 Productierechten

18.1 Afschrijvingsgegevens productierechten					
Productierecht	Bedrijfsmiddel	Recht op investeringsaftrek	Einddatum productierecht	Afschrijvingstermijn	Restwaarde (€)
Varkensrechten/ pluimveerechten: boekjaar = kalender jaar; gekocht vóór 01-01-2018	ja	nee	Oorspronkelijk 31-12-2017 Verwachte einddatum verlengd	Naar tijdsgelang afschrijven rekening houdend met een maximum van 20% per jaar	0
Varkensrechten/ pluimveerechten: boekjaar = kalender jaar; gekocht na 01-01-2018	ja	nee	31-12-2027	Naar tijdsgelang afschrijven rekening houdend met einddatum 31-12-2027	0
Varkensrechten/ pluimveerechten: gebroken boekjaar; gekocht vóór 01-01-2018	ja	nee	Oorspronkelijk 31-12-2017 Verwachte einddatum verlengd	Naar tijdsgelang afschrijven rekening houdend met een maximum van 20% per jaar	0
Varkensrechten/ pluimveerechten: gebroken boekjaar; gekocht na 01-01-2018	ja	nee	31-12-2027	Naar tijdsgelang afschrijven rekening houdend met einddatum 31-12-2027	0
Melkveefosfaatrechten: Boekjaar = kalenderjaar; Gebroken boekjaar	Ja, voor zover de melkvee- fosfaatrechten duurzaam in de onderneming gebruikt worden  Nee, voor zover de melkvee- fosfaatrechten aangehouden worden voor de verkoop en het gebruik van de melkveefosfaat- rechten van toekomstige aard is  Zie ook vragen en antwoorden melkveefosfaatrechten	nee	31-12-2027	Naar tijdsgelang afschrijven rekening houdend met einddatum 31-12-2027  In het geval dat er sprake is van het aanhouden van melkveefosfaat- rechten voor de verkoop is er sprake van voorraad. Het is niet mogelijk om over voorraad af te schrijven	0

## 20 Onttrekkingen voor eigen verbruik en privégebruik

20.1 Normbedragen eigen verbruik agrarische producten			
Product	Omschrijving of hoeveelheid	Eenheid	Bedrag (€)
Melk	gemiddeld 75 liter	per persoon	28,00
Eieren	gemiddeld 148 stuks	per persoon	12,00
Aardappelen	gemiddeld 60 kg	per persoon	6,00
Groenten	bij 1 teelt	per persoon	10,00
	meer teelten tegelijkertijd	per persoon	20,00
Fruit		per persoon	21,00
Snijbloemen		per huishouden	31,00
Vleeskuikens		per stuk	2,00
Slachtkippen	leghennen	per stuk	0,35
Vleeskuikenouderdieren		per stuk	1,51
Vleeskalkoenen	indicatie gewicht: – hennen 9,8 kg – hanen 19,5 kg	per kg	dagprijs
Vleesvarkens	waarde volgens slachtafrekening	per slachting	–
	prijs is niet bekend	per kg geslacht gewicht	1,34
Rundvee: gebruiksvee	waarde volgens slachtafrekening	per slachting	–
	prijs is niet bekend	per kg geslacht gewicht	2,83
Rundvee: vleesvee	waarde volgens slachtafrekening	per slachting	–
	prijs is niet bekend	per kg geslacht gewicht	3,38

20.2 Richtbedragen <sup>24</sup> privékosten energie en water			
Product	Gemiddeld verbruik <sup>25</sup>	Eenheid	Richtbedrag (€)
Gas	2.410	m <sup>3</sup>	1.537,00
Olie <sup>26</sup>	–	–	–
Elektriciteit	4.155	kWh	664,00
Water	163	m <sup>3</sup>	241,00

24 Wijkt u af van de richtbedragen? Dan moet u voor privégebruik zelf de kosten bepalen. U gebruikt dan niet de gegevens uit bovenstaande tabel, ook niet van de kolom 'gemiddeld verbruik'. U moet vaststellen wat u werkelijk hebt verbruikt

25 Het gemiddelde verbruik is gebaseerd op 4 personen. Bij meer of minder personen per huishouden verhoogt, respectievelijk verlaagt u het verbruik en de richtbedragen met 10% per persoon.

26 Voor olie zijn er geen aparte richtbedragen: u gebruikt hiervoor de richtbedragen voor gas.

Wijkt u af van de richtbedragen? Dan moet u voor privégebruik zelf de kosten bepalen. U gebruikt dan niet de gegevens uit bovenstaande tabel, ook niet van de kolom 'gemiddeld verbruik'. U moet vaststellen wat u werkelijk hebt verbruikt.

# Bijlage 2

## Voorbeeldberekeningen

In de berekeningen maken we gebruik van de normen die u in de tabellen vindt.

Alle voorbeeldberekeningen zijn exclusief btw.

### 1 Waarderingsmethodes veehouderij

#### 1.1 Volledige rundveeveestapel volgens het gemiddeldewaardesysteem

Hieronder vindt u voorbeelden van berekeningen van de waarde van:

- jongvee jonger dan 1 jaar
- jongvee van 1 jaar en ouder
- melk- en kalfkoeien

In deze 3 voorbeelden gaan we uit van een volledige veestapel. De waarde van de groep die nog aanwezig is, gaat het volgende jaar over naar de volgende groep.

##### 1.1.1 Voorbeeldberekening: jongvee jonger dan 1 jaar

	Aantal			Bedragen in €
<i>Jongvee al aanwezig in veestapel</i>				
Gemiddelde waarde jongvee < 1 jaar	20	350,00	7.000,00	
Uitstoot jongvee	10	350,00	3.500,00	-
Jongvee door naar de volgende groep	10	350,00	3.500,00	-
Resteert				0,00
<i>Jongvee aangekocht in de loop van het boekjaar</i>				
Aangekocht jongvee < 1 jaar	5	400,00 <sup>27</sup>	2.000,00	
Opfokkosten per maand		35,10		
Gemiddeld aantal maanden		6		
Toe te voegen opfokkosten van jongvee < 1 jaar	5	210,60	1.053,00	+
Gemiddelde waarde aangekocht jongvee < 1 jaar				3.053,00
<i>Jongvee geboren in het boekjaar (zelfgefokt)</i>				
Kalveren geboren	50			
Kalveren verkocht/gestorven	30			-
Kalveren voor eigen opfok	20	90,29	1.805,80	
Opfokkosten per maand		35,10		
Gemiddeld aantal maanden		6		
Toe te voegen opfokkosten van jongvee < 1 jaar	20	210,60	4.212,00	+
Gemiddelde waarde zelfgefokt jongvee < 1 jaar				6.017,80
<b>Waarde jongvee &lt; 1 jaar op balansdatum</b>	<b>25</b>			<b>9.070,80</b>

<sup>27</sup> Dit is de gemiddelde aankoopwaarde volgens het grootboek.

### 1.1.2 Voorbeeldberekening: jongvee van 1 jaar en ouder

	Aantal			Bedragen in €
<i>Jongvee al aanwezig in veestapel</i>				
Gemiddelde waarde jongvee > 1 jaar	15	800,00	12.000,00	
Uitstoot jongvee	5	800,00	4.000,00	-
Jongvee door naar de volgende groep	10	800,00	8.000,00	-
Resteert				0,00
<i>Jongvee aangekocht in de loop van het boekjaar</i>				
Aangekocht jongvee	5	600,00 <sup>28</sup>	3.000,00	
Opfokkosten per maand		35,10		
Gemiddeld aantal maanden		6		x
Toe te voegen opfokkosten van jongvee	5	210,60	1.053,00	+
Gemiddelde waarde aangekocht jongvee				4.053,00
<i>Jongvee aanwas in het boekjaar (zelfopgefokt)</i>				
Jongvee van de groep jongvee < 1 jaar	10	350,00	3.500,00	
Opfokkosten per maand		35,10		
Aantal maanden		12		x
Toe te voegen opfokkosten van jongvee	10	421,20	4.212,00	+
Gemiddelde waarde zelfopgefokt jongvee				7.712,00
<b>Waarde jongvee van 1 jaar en ouder op balansdatum</b>	<b>15</b>			<b>11.765,00</b>

28 Dit is de gemiddelde aankoopwaarde volgens het grootboek.



### 1.1.3 Voorbeeldberekening: melk- en kalfkoeien

	Aantal		Bedragen in €
<i>Koeien al aanwezig in veestapel</i>			
Gemiddelde waarde melkkoeien	50	850,00	42.500,00
Uitstoot melkkoeien	15	850,00	12.750,00 -
Nog aanwezig (melkkoeien)	35		29.750,00
<i>Melk- en kalfkoeien aangekocht in de loop van het boekjaar</i>			
Aangekochte melkkoeien na 1e afkalving	2	1.400,00 <sup>29</sup>	2.800,00
Aangekochte kalfkoeien (drachtige vaarzen)	3	1.250,00 <sup>29</sup>	3.750,00
Opfokkosten tot melkkoe per maand		35,10	
Gemiddeld aantal maanden		6 <sup>x</sup>	
Toe te voegen opfokkosten tot melkkoe	3	210,60	631,80
Totaal van opfokkosten uitgroei na 1e afkalving	3	32,31	96,93 +
Waarde aangekochte melk- en kalfkoeien			7.278,73
Waarde na uitstoot (gemiddeld na 3,3 jaar)	5	606,67	3.033,35 +
Som			10.312,08
Delen door 2 om het gemiddelde te bepalen			2 /
Waarde aangekochte nieuwe melkkoeien	5		5.156,04
<i>Zelfopgefokte melk- en kalfkoeien</i>			
Jongvee 1 jaar en ouder van de vorige groep	10	800,00	8.000,00
Opfokkosten tot melkkoe		35,10	
Gemiddeld aantal maanden		6 <sup>x</sup>	
Toe te voegen opfokkosten tot melkkoe	10	210,60	2.106,00
Totaal van opfokkosten uitgroei na 1e afkalving	10	32,31	323,10 +
Waarde zelfopgefokte melk- en kalfkoeien			10.429,10
Waarde na uitstoot (gemiddeld na 3,3 jaar)	10	606,67	6.066,70 +
Som			16.495,80
Delen door 2 om het gemiddelde te bepalen			2 /
Waarde eigen opfok van nieuwe melkkoeien	10		8.247,90 +
<b>Waarde melk- en kalfkoeien op balansdatum</b>	<b>50</b>		<b>43.153,94</b>

29 Dit is de gemiddelde aankoopwaarde volgens het grootboek.

## 2 Rundvee: melk- en fokvee

De voorbeeldberekeningen voor het gemiddeldewaardesysteem of de individuele methode zijn nagenoeg gelijk. Bij het gemiddeldewaardesysteem houdt u geen rekening met de datum waarop het vee tijdens het boekjaar is geboren, is gekocht of heeft afgekalfd. Bij de individuele methode houdt u wel rekening met de datum van geboorte, aankoop of 1e afkalving en moet u bij de opfokkosten rekening houden met de werkelijke duur van de opfok in dagen of maanden.

Voor nieuwe melkkoeien zijn er verschillende voorbeeldberekeningen voor de diverse methodes (zie voorbeeldberekeningen [2.1.1](#), [2.1.2](#), [2.1.3](#) en [2.2.5](#)).

### 2.1 Voorbeeldberekeningen individuele methode

#### 2.1.1 Voorbeeldberekening: waardering zelfopgefokte nieuwe melkkoeien (1e keer afgekalfd) volgens de individuele methode

		Bedragen in €
Waarde jongvee ouder dan 1 jaar <sup>30</sup> op de beginbalans		800,00 <sup>31</sup>
Opfokkosten tot 1e afkalving <sup>32</sup> per maand (zie tabel 2.1)	35,10	
Aantal maanden opfok tot 1e afkalving <sup>33</sup>	6 ×	
Opfokkosten tot 1e afkalving		210,60
Opfokkosten uitgroei melkkoe na 1e afkalving ineens <sup>34</sup>		32,31 +
Totaal van de opfokkosten inclusief uitgroei melkkoe Dit is de waarde die u toevoegt op de balansdatum.		1.042,91
Restwaarde melkkoe bij individuele methode, slachtkoe na 5 jaar		550,00 -
Afschrijving vanaf 12 maanden na 1e afkalving in 60 maanden		492,91
Afschrijvingsbedrag per maand		8,22

30 Dit is inclusief het aangekochte jongvee van een vorig jaar.

31 Dit is een fictief bedrag. Hier moet u de waarde van de beginbalans nemen of de aankoopprijs van jongvee of kalfkoeien die nog niet gekalfd hebben en die u in de loop van dit boekjaar gekocht hebt.

32 In dit voorbeeld is de 1e afkalving gesteld op 1 juli. U moet hier uitgaan van de werkelijke datum van de 1e afkalving.

33 Deze periode is fictief. Bij de individuele methode gaat u uit van het werkelijke aantal dagen of maanden tot de 1e afkalving.

34 Bij de individuele methode hebt u de keuze: of het bedrag ineens toevoegen of uitgaan van het werkelijke aantal dagen of maanden na de 1e afkalving. De overige opfokkosten voegt u het volgende jaar toe.

**2.1.2 Voorbeeldberekening: waardering aangekochte nieuwe melkkoeien (1e keer afgekalfd) volgens de individuele methode**

		<i>Bedragen in €</i>
Aankoop drachtige vaars op 1 mei <sup>35</sup>		1.250,00 <sup>36</sup>
Opfokkosten tot 1e afkalving op 1 november <sup>35</sup> per maand (zie tabel 2.1)	35,10	
Aantal maanden opfok tot 1e afkalving <sup>37</sup>	<u>6</u> ×	
Opfokkosten tot 1e afkalving		210,60
Opfokkosten uitgroei melkkoe na 1e afkalving die u ineens toevoegt <sup>38</sup>		<u>32,31</u> +
Totaal van de opfokkosten inclusief uitgroei melkkoe Dit is de waarde die u toevoegt op de balansdatum.		1.492,91
Restwaarde melkkoe bij individuele methode, slachtkoe na 5 jaar		<u>550,00</u> -
Afschrijving vanaf 12 maanden na 1e afkalving in 60 maanden		942,91
Afschrijvingsbedrag per maand		15,72

35 Deze datum is fictief. U neemt hier de datum waarop u de drachtige vaars hebt aangekocht. Deze datum moet in het boekjaar liggen waarvoor u de waardering berekent.

36 Dit is een fictief bedrag. Hier moet u de aankoopprijs van de drachtige vaars nemen.

37 Deze periode is fictief. Bij de individuele methode gaat u uit van het werkelijke aantal dagen of maanden tot de 1e afkalving.

38 Bij de individuele methode hebt u de keuze: of het bedrag ineens toevoegen of uitgaan van het werkelijke aantal dagen of maanden na de 1e afkalving. De overige opfokkosten voegt u het volgende jaar toe.

**2.1.3 Voorbeeldberekening: waardering nieuwe melkkoeien (1e keer afgekalfd) volgens de individuele methode met toepassing van de gemiddelde restwaarde**

		<i>Bedragen in €</i>
Waardering jongvee ouder dan 1 jaar berekend volgens voorbeeldberekening 2.1.1		
Totaal van de opfokkosten inclusief uitgroei melkkoe		1.042,91 <sup>39</sup>
Restwaarde melkkoe bij gemiddeldewaardesysteem, uitstoot na gemiddeld 3,6 jaar		<u>606,67</u> +
		1.649,58
Delen door 2 om het gemiddelde te bepalen		<u>2</u> /
Waarde die u toevoegt aan de waarde van de melkkoeien die nog vanaf de beginbalans aanwezig zijn		824,79

39 Dit is een fictief bedrag. Dit is overgenomen uit [voorbeeldberekening 1.1](#).

## 2.2 Voorbeeldberekeningen gemiddeldewaardesysteem

### 2.2.1 Voorbeeldberekening: waardering zelfgefokt jongvee jonger dan 1 jaar volgens het gemiddeldewaardesysteem

		Bedragen in €
Waarde zelfgefokt kalf (nuka)		90,29
Opfokkosten per maand (zie tabel 2.1)	35,10	
Gemiddeld aantal maanden opfok	6	
Opfokkosten	<u>6</u> x	210,60 +
Waarde zelfgefokt jongvee jonger dan 1 jaar op balansdatum		300,89

### 2.2.2 Voorbeeldberekening: waardering aangekocht jongvee jonger dan 1 jaar volgens het gemiddeldewaardesysteem

		Bedragen in €
Waarde aangekocht kalf (nuka)		150,00 <sup>40</sup>
Opfokkosten per maand (zie tabel 2.1)	35,10	
Gemiddeld aantal maanden opfok	6	
Opfokkosten	<u>6</u> x	210,60 +
Waarde aangekocht jongvee jonger dan 1 jaar op balansdatum		360,60

40 Dit is een fictief bedrag. Hier moet u de aankoopprijs nemen.

### 2.2.3 Voorbeeldberekening: waardering jongvee van 1 jaar en ouder volgens het gemiddeldewaardesysteem

		Bedragen in €
Waarde jongvee jonger dan 1 jaar <sup>41</sup> op de beginbalans		350,00 <sup>42</sup>
Opfokkosten per maand (zie tabel 2.1)	35,10	
Een heel jaar opfok	12	
Opfokkosten	<u>12</u> x	421,20 +
Waarde eigen opfok jongvee ouder dan 1 jaar op balansdatum		771,20

41 Dit is inclusief het aangekochte jongvee van een vorig jaar.

42 Dit is een fictief bedrag. Hier moet u het bedrag van de beginbalans overnemen.

### 2.2.4 Voorbeeldberekening: waardering aangekocht jongvee van 1 jaar en ouder volgens het gemiddeldewaardesysteem

		Bedragen in €
Aankoopprijs jongvee dat op eindbalansdatum ouder is dan 1 jaar		600,00 <sup>43</sup>
Opfokkosten per maand (zie tabel 2.1)	35,10	
Gemiddeld aantal maanden opfok	6	
Opfokkosten	<u>6</u> x	210,60 +
Waarde aangekocht jongvee ouder dan 1 jaar op balansdatum		810,60

43 Dit is een fictief bedrag. Hier moet u de aankoopprijs nemen.

### 2.2.5 Voorbeeldberekening: waardering nieuwe melkkoeien (1e keer afgekalfd) volgens het gemiddeldewaardesysteem

		Bedragen in €
Waarde jongvee ouder dan 1 jaar <sup>44</sup> op de beginbalans		800,00 <sup>45</sup>
Opfokkosten tot 1e afkalving per maand (zie tabel 2.1)	35,10	
Gemiddeld aantal maanden opfok	6	
Opfokkosten tot 1e afkalving	<u>6</u> x	210,60
Opfokkosten uitgroei melkkoe na 1e afkalving ineens		32,31 +
Totaal opfokkosten inclusief uitgroei melkkoe		1.042,91
Restwaarde melkkoe bij gemiddeldewaardesysteem, uitstoot na gemiddeld 3,6 jaar		606,67 +
		1.649,58
Delen door 2 om het gemiddelde te bepalen		<u>2</u> /
Waarde die u toevoegt aan de waarde van de melkkoeien die nog vanaf de beginbalans aanwezig zijn		824,79

44 Dit is inclusief het aangekochte jongvee van een vorig jaar.

45 Dit is een fictief bedrag. Hier moet u de waarde van de beginbalans nemen of de aankoopprijs van jongvee of kalfkoeien die nog niet gekalfd hebben en die u in de loop van dit boekjaar gekocht hebt.

## 3 Rundvee: vleesvee

### 3.1 Voorbeeldberekening: waardering startkalveren van rosé- en roodvleesvee

		Bedragen in €
<b>Waardering startkalf van 2 maanden<sup>46</sup></b>		
Waarde zelfgefokt kalf (nuka – 14 dagen)		90,29 <sup>47</sup>
Opfokkosten per maand (zie tabel 3.2 – fase 1)	40,45	
Aantal maanden opfok vanaf nuka	1,5	
Opfokkosten	<u>1,5</u> x	60,68 +
Waarde startkalf op balansdatum		150,97

46 Het aantal maanden is fictief. Hier moet u de werkelijke leeftijd nemen en afronden op hele of halve maanden.

47 Als u het kalf hebt gekocht, dan neemt u de aankoopprijs.

### 3.2 Voorbeeldberekening: waardering rosékalfveren en roodvleesvee vanaf startkalf

		Bedragen in €
<b>Waardering rosékalf van 11 maanden<sup>48</sup></b>		
Waarde zelfgefokt startkalf (leeftijd 3 maanden)		189,81 <sup>49</sup>
Opfokkosten per maand (zie tabel 3.2 – fase 2)	44,10	
Aantal maanden opfok vanaf startkalf of beginbalans <sup>48</sup>	8	
Opfokkosten	<u>8</u> x	352,80 +
Waarde rosékalf en roodvleesvee op balansdatum		542,61

48 Het aantal maanden is fictief. Hier moet u de werkelijke leeftijd nemen en deze afronden op hele of halve maanden.

49 Als u het startkalf hebt gekocht, neemt u de aankoopprijs. Hebt u een nuka gekocht, dan neemt u de aankoopprijs en voegt u eerst de opfokkosten toe tot 3 maanden (startkalf). Is het vleesvee ouder dan 12 maanden, dan neemt u de waarde op de beginbalans en ook de opfokkosten vanaf de beginbalans.

### 3.3 Voorbeeldberekening: waardering roodvleesvee vanaf 8 maanden

<b>Waardering roodvleesvee van 11 maanden</b> <sup>50</sup>		Bedragen in €
Waarde zelfgefokt roodvleesvee (leeftijd 8 maanden)		433,41 <sup>51</sup>
Opfokkosten per maand (zie tabel 3.2 – fase 3)	59,92	
Aantal maanden opfok vanaf 8 maanden	<u>3</u> x	
Opfokkosten		<u>179,76</u> +
Waarde roodvleesvee op balansdatum		613,17

50 Het aantal maanden is fictief.

51 Als u het kalf hebt gekocht, neemt u de aankoopprijs en voegt u eerst de opfokkosten toe tot 8 maanden. Is het vleesvee ouder dan 12 maanden, dan neemt u de waarde op de beginbalans en vermeerderd dit u met de opfokkosten voor 12 maanden.

### 3.4 Voorbeeldberekening: waardering blankvleeskalveren

<b>Blankvleeskalf van 4 maanden</b>		Bedragen in €
Waarde zelfgefokt kalf (nuka – 14 dagen)		90,29 <sup>52</sup>
Werkelijke voerkosten volgens uw administratie		350,00 <sup>53</sup>
Opfokkosten exclusief voerkosten per maand (zie tabel 3.3)	15,82	
Aantal maanden opfok vanaf nuka	<u>3,5</u> x	
Overige opfokkosten		<u>55,37</u> +
Waarde blankvleeskalf op balansdatum		495,66

52 Als u het kalf hebt gekocht, neemt u de aankoopprijs.

53 Dit is een fictief bedrag.

## 4 Varkens

### 4.1 Voorbeeldberekening: waardering zelfgefokte opfokzeugen volgens het gemiddeldewaardesysteem

<b>Waardering zelfgefokte opfokzeug vanaf 25 kg tot inzet (260 dagen)</b>		Bedragen in €
Waarde zelfgefokte opfokbig (70 dagen oud)		65,24 <sup>54</sup>
Opfokkosten per dag (zie tabel 4.1)	0,93	
Gemiddelde van 71 tot 260 dagen (de periode <b>tot</b> de 1e inzet)	<u>95</u> x	
Opfokkosten tot de 1e inzet		<u>88,35</u> +
Gemiddelde waarde zelfgefokte opfokzeug die nog niet is ingezet op de balansdatum		153,59
Opfokkosten per dag (zie tabel 4.1)	0,93	
Resterend gemiddelde van 71 tot 260 dagen (de periode <b>tot en met</b> de inzet)	<u>95</u> x	
Opfokkosten <b>tot en met</b> het moment van inzet		<u>88,35</u> +
Kostprijs zelfgefokte opfokzeug <b>op het moment</b> van inzet (na 260 dagen)		241,94

54 Dit is de waarde van een volledig zelfgefokte opfokbig. Als u de opfokbig hebt gekocht, neemt u de werkelijke aankoopprijs.

#### 4.2 Voorbeeldberekening: waardering aangekochte opfokzeugen volgens het gemiddeldewaardesysteem

<b>Waardering opfokzeug aangekocht op de leeftijd van ongeveer 7 maanden (220 dagen)</b>		Bedragen in €
Aankoopprijs opfokzeug nog niet ingezet		290,00 <sup>55</sup>
Opfokkosten per dag (zie tabel 4.1)	0,93	
Gemiddelde van 1 tot 40 dagen (de periode <b>tot</b> de 1e inzet)	20	x
Opfokkosten tot de 1e inzet		18,60 +
Gemiddelde waarde aangekochte opfokzeug die nog niet is ingezet op de balansdatum		308,60
Opfokkosten per dag (zie tabel 4.1)	0,93	
Resterend van gemiddelde van 1 tot 40 dagen (de periode <b>tot en met</b> de inzet)	20	+
Opfokkosten <b>tot en met</b> het moment van inzet		18,60 +
Kostprijs aangekochte opfokzeug <b>op het moment</b> van inzet		327,20

55 Dit is een fictief bedrag, u neemt hier de werkelijke aankoopprijs.

#### 4.3 Voorbeeldberekening: waardering zelfgefokte zeugen volgens het gemiddeldewaardesysteem

		Bedragen in €
Waarde zelfgefokte opfokzeug op de beginbalans		153,59 <sup>56</sup>
Opfokkosten per dag (zie tabel 4.1)	0,93	
Gemiddelde van 71 tot 260 dagen (de periode <b>tot</b> de 1e inzet)	95	x
Opfokkosten op het moment van inzet		88,35
Opfokkosten uitgroei tijdens dracht per dag	0,74	
Aantal dagen dracht tot de 1e worp	115	x
Opfokkosten uitgroei		85,10 +
Waarde nieuwe zelfgefokte zeug berekend		327,04 <sup>57</sup>
Restwaarde slachtzeug bij gemiddeldewaardesysteem (zie tabel 4.1)		152,51 +
		479,55
Delen door 2 om het gemiddelde te bepalen		2 /
Deze waarde voegt u toe aan de waarde van de zeugen die nog vanaf de beginbalans aanwezig zijn.		239,78

56 Dit is een fictief bedrag, u neemt hier de waarde op beginbalans. Dit bedrag is voor deze berekening overgenomen van voorbeeldberekening 4.1.

57 Als de opfok binnen hetzelfde boekjaar heeft plaatsgevonden en het is een volledig zelfgefokte zeug, neemt u hier direct het normbedrag volgens de tabel 4.1.

#### 4.4 Voorbeeldberekening: waardering aangekochte zeugen volgens het gemiddeldewaardesysteem

<b>Waardering zeug aangekocht op de leeftijd van ongeveer 7 maanden (220 dagen)</b>		<i>Bedragen in €</i>
Aankoopprijs aangekochte opfokzeug <sup>58</sup> , of zeug tot 1e worp		290,00 <sup>59</sup>
Opfokkosten per dag (zie tabel 4.1)	0,93	
Gemiddelde van 220 tot 260 dagen (de periode <b>tot</b> de 1e inzet)	40 x	
Opfokkosten op het moment van inzet		37,20
Opfokkosten uitgroei tijdens dracht per dag	0,74	
Aantal dagen dracht tot de 1e worp	115 x	
Opfokkosten uitgroei (ineens)		85,10 +
Waarde nieuwe aangekochte zeug berekend		412,30
Restwaarde slachtzeug bij gemiddeldewaardesysteem (zie tabel 4.1)		152,51 +
		564,81
Delen door 2 om het gemiddelde te bepalen		2 /
Deze waarde voegt u toe aan de waarde van de zeugen die nog vanaf de beginbalans aanwezig zijn.		282,41

58 De zeug is gekocht in het boekjaar waarvoor u de waarde berekent. Hebt u de zeug gekocht in het voorgaande boekjaar, dan moet u uitgaan van voorbeeldberekening 4.3.

59 Dit is een fictief bedrag, u neemt hier de aankoopprijs.



## 7 Geiten

### 7.1 Voorbeeldberekening: waardering melkgeiten per jaargroep volgens de individuele methode

<b>In dit voorbeeld rekenen we met 20 stuks melkgeiten.</b>		<i>Bedragen in €</i>
Beginwaarde nuchter geitenlam	13,82 <sup>60</sup>	
Groep lammeren geboren in maart	20 x	
Beginwaarde van de groep		276,40
Opfokkosten per week (zie tabel 7.1)	2,80	
Aantal lammeren in de groep	20 x	
Opfokkosten van de groep per week	56,00 <sup>61</sup>	
Gemiddeld aantal weken	42 <sup>62</sup> x	
Opfokkosten		2.352,00 +
Kostprijs van de groep in het 1e jaar op de balansdatum		2.628,40
<b>Waardering van dezelfde groep melkgeiten in het volgende jaar</b>		
Beginwaarde van de groep (volgens de beginbalans)		2.628,40
Opfokkosten per week (zie tabel 7.1)	2,80	
Aantal melkgeiten in de groep	20 x	
Opfokkosten van de groep per week	56,00 <sup>61</sup>	
Resterend aantal weken (52 - 42 = 10)	10 x	
Opfokkosten		560,00 +
Kostprijs van de groep op de balansdatum		3.188,40
<b>Afschrijving</b>		
Kostprijs van de groep		3.188,40
Restwaarde melkgeit (vleesgeit) na 5 jaar	12,50	
Aantal melkgeiten in de groep	20 x	
Waarde gemiddelde uitstoot van de groep		250,00 -
Af te schrijven in 5 jaar		2.938,40
Delen door 5 om de afschrijving per jaar te bepalen		5 /
Afschrijving per jaar van de groep		587,68

60 Dit is het normbedrag voor een zelfgefokt geitenlam. Als u een geitenlam hebt gekocht, neemt u de aankoopprijs.

61 Als u de geitenlammeren door derden laat opfokken, vervangt u de opfokkosten van de groep per week door de werkelijke uitgaven voor de opfok van de groep per week.

62 Als u de geitenlammeren hebt gekocht, dan neemt u hier het resterende aantal weken van de 52 weken.

## 7.2 Voorbeeldberekening: waardering melkgeit volgens het gemiddeldewaardesysteem

		Bedragen in €
Beginwaarde nuchter geitenlam		13,82 <sup>63</sup>
Opfokkosten per week (zie tabel 7.1)	2,80	
Aantal weken	52 <sup>64</sup>	
Opfokkosten		145,60 +
Kostprijs geit na 1 jaar (1e lamdatum)		159,42
Waarde gemiddelde uitstoot na 3,3 jaar		61,77 +
		206,66
Delen door 2 om de gemiddelde waarde te bepalen		2 /
Gemiddelde waarde melkgeit		110,60

63 Dit is het normbedrag voor een zelfgefokt geitenlam. Als u een geitenlam hebt gekocht, dan neemt u de aankoopprijs.

64 Als u de geitenlammeren hebt gekocht, dan neemt u hier het resterende aantal van de 52 weken.

## 11 Voordrooggras en mais

### 11.1 Voorbeeldberekening: waardering zelfgeteelde mais bij een afwijkende hogere opbrengst droge stof per hectare

		Bedragen in €
<b>In dit voorbeeld rekenen we met 16 ha zelfgeteelde mais.</b>		
De volledige hoeveelheid zelfgeteelde mais in kg droge stof	312.000 <sup>65</sup>	
Aantal ha volledige opbrengst zelfgeteelde mais (exclusief aangekocht)	16,0 /	
Werkelijke netto-opbrengst in kg droge stof per ha	19.500	
Netto-opbrengst in kg droge stof per ha volgens de norm	16.150 /	
Deelfactor te hoge waardering		1,21
Per balansdatum nog in voorraad kg droge stof	206.000 <sup>65</sup>	
In tonnen (= delen door 1000)	206	
Waardering <b>per ton</b> droge stof volgens de normen	74,78 x	
Voorraadwaardering volgens de normen (= voorraad droge stof per balansdatum vermenigvuldigd met de waardering <b>per ton</b> droge stof volgens de normen)		15.404,68
Voorraadwaardering herrekend naar werkelijk aantal kg droge stof (= voorraadwaardering volgens de normen gedeeld door de deelfactor te hoge waardering)		12.731,14

65 Dit is een fictief aantal.

## 11.2 Voorbeeldberekening: waardering zelfgeteeld voordrooggras bij een afwijkende hogere opbrengst droge stof per hectare

In dit voorbeeld rekenen we met 50 ha grasland, zelfgeteeld voordrooggras en geen beweiding.

		Bedragen in €
De volledige hoeveelheid zelfgeteeld voordrooggras in kg droge stof	750.000 <sup>66</sup>	
Aantal ha volledige opbrengst zelfgeteeld voordrooggras (exclusief aangekocht)	50,0 <sup>66</sup>	
Werkelijke netto-opbrengst in kg droge stof per ha	15.000	
Netto-opbrengst in kg droge stof per ha volgens de norm	11.000 /	
Deelfactor te hoge waardering		1,36
Per balansdatum nog in voorraad kg droge stof	510.000 <sup>66</sup>	
In tonnen (= delen door 1000)	510	
Waardering <b>per ton</b> droge stof volgens de normen	102,74 x	
Voorraadwaardering volgens de normen (= voorraad droge stof per balansdatum vermenigvuldigd met de waardering <b>per ton</b> droge stof volgens de normen)		52.397,40
Voorraadwaardering herrekend naar werkelijk aantal kg droge stof (= voorraadwaardering volgens de normen gedeeld door de deelfactor te hoge waardering)		38.527,50

<sup>66</sup> Dit is een fictief aantal.

## 15 Fruit- en boomteelt

### 15.1 Voorbeeldberekening: doorteelt laanbomen

Teeltperiode		Bedragen in €
Aanplant 1 hectare		7.000 <sup>67</sup>
1e jaar aanwas	5.035	
2e jaar aanwas	5.035 +	
		10.070 +
Totaal geactiveerd		17.070

<sup>67</sup> Dit is een fictief bedrag.

In jaar x worden deze bomen uitgeplant op 2 hectare en start er weer een nieuwe aanwasperiode. Een berekening voor deze nieuwe aanwasperiode vindt u in [voorbeeldberekening 15.2](#).

### 15.2 Voorbeeldberekening: doorteelt laanbomen vanaf jaar x

Teeltperiode		Bedragen in €
Aanplant per hectare (jaar x)		8.535 <sup>68</sup>
1e jaar aanwas	5.035	
2e jaar aanwas	5.035 +	
		10.070 +
Totaal geactiveerd		18.605

<sup>68</sup> Dit is een fictief bedrag.

# Verklarende woordenlijst

- A Aanwas**  
De groei, vermeerdering, opfok of toename van dieren.
- Afkalven, afkalving**  
De geboorte van een kalf bij koeien.
- B Balansdatum**  
De datum van het einde van het boekjaar waarover u de balans opmaakt.
- Basiswaarde**  
Waarde van een dier aan het begin van de opfokperiode, bestaande uit de aan het dier bestede kosten, exclusief de opfokkosten.
- Bewaarcel**  
Een bewaarcel is een speciale ruimte waarin bloembollen onder bepaalde condities (luchtverversing, verwarming, koelen en dergelijke) worden opgeslagen.
- Bloedverversing (van de kraam)**  
Het verversen (van nieuw bloed voorzien) van de kraam. Nieuwe soorten of andere cultivars worden aan de kraam toegevoegd, als aanvulling of als vervanging van soorten of cultivars die de teler niet meer gaat telen.
- D Droge stof**  
De massa van een gewas zonder het in het gewas opgenomen water.
- E Eendagskuiken**  
Kuiken dat nog geen 72 uur oud is.
- F Fokbok**  
Een mannelijke geit die bestemd is voor de fok.
- Fokgeit**  
Een geit die bestemd is voor de fok.
- G Geboortewaarde**  
In de landbouwnormen vastgestelde waarde van een dier bij geboorte.
- Groenbemester**  
Het gewas dat voor bemesting wordt geteeld.
- Guste zeug**  
Een zeug die niet drachtig is.
- I 1e inzet**  
1e inseminatie
- J Jaargroep (geiten)**  
Een groep geiten uit hetzelfde geboortjaar (met dezelfde leeftijd).
- K Koppel**  
Een groep dieren die samen in 1 eenheid gehuisvest zijn. Meestal gaat het hier om pluimvee of varkens.
- L Leeftijdsgroep**  
Indeling van vee op basis van leeftijd, meestal corresponderend met de diercategorieën van de mestwetgeving.
- LEI**  
Het Landbouw Economisch Instituut is onderdeel van Wageningen UR en doet sociaal-economisch onderzoek op het gebied van land- en tuinbouw en visserij.
- Licentie**  
Een licentie is de bevoegdheid tot het vermeerderen van teeltmateriaal van het overeengekomen ras, het telen van plantgoed en het onder voorwaarden verhandelen van het plantgoed dat uit het vermeerderen of telen ontstaat. De licentie geldt alleen voor vermeerderen of telen in Nederland voor het overeengekomen maximale areaal. De bevoegdheid wordt verleend door een licentieverlener.
- Loonwerk**  
De agrarische dienstverlening die door bedrijven wordt uitgevoerd met (grote) landbouwmachines inclusief bediening en eventueel andere arbeid.

**M Mais op stam**

Nog te velde staande mais.

**Melkgeit**

Een geit die bestemd is voor de melkproductie.

**N Nuka**

Een nuchter kalf: een kalf dat pas geboren is en nog zoogt bij de moeder of dat naast melk geen ander voer krijgt. Meestal is een nuka 2 weken oud of jonger.

**O Opfokkonijn**

Een jong konijn dat voor de vermeerdering wordt aangehouden en wordt opgefokt vanaf 80 dagen tot de 1e dekking.

**Opfokleghen**

Een leghen die wordt opgefokt voor de legproductie (vanaf eendagskuiken tot 17 weken).

**Opfokzeug**

Een zeug die voor de vermeerdering (fokkerij) wordt aangehouden vanaf 25 kg tot de 1e dekking. Een opfokzeug wordt gemiddeld na 260 dagen ingezet voor de fok.

**Opstand**

Het geheel van planten of bomen die op het veld of in het warenhuis (grote kas) staan.

**P Pink**

Een rund van ongeveer 1 jaar oud.

**R Rijnlandse roede (Rr)**

De Rijnlandse roede (Rr) is een oude lengtemaat. De bloembollenwereld gebruikt de Rijnlandse roede nog als oppervlaktemaat. Er gaan ongeveer 700 Rr<sup>2</sup> in een hectare. De roede wordt verdeeld in 12 (Rijnlandse) voeten, dat is 144 duimen of 1728 lijnen.  
1 Rr<sup>2</sup> = 14,21 m<sup>2</sup>.

**Ruikip**

Een leghen die in de rui is geweest en die een nieuwe legperiode gaat beginnen.

**S Slachtafrekening**

Dit is de rekening die veeleveranciers krijgen van de slager. Hierop staan in ieder geval het aantal kilo's van het geslachte vee en daarnaast de vergoeding voor het slachten of de slachtwaarde.

**Slachtkoe**

Een melkkoe die op dat moment bestemd is voor de slacht.

**Slijtende bedrijfsmiddelen**

Bedrijfsmiddelen die slijten, dus door gebruik technisch achteruitgaan.

**Snede**

Oogst van gras, meerdere keren per groeiseizoen.

**Speenbig**

Een jonge big vanaf ongeveer 6 weken die nog verder opgefokt moet worden tot een volwaardig big van 10 weken (ongeveer 25 kg).

**Spenen**

Van een aantal diercategorieën de jonge dieren als ze nog bij hun moeder verblijven en door haar gevoed worden.

**Startkalf**

Een vleeskalf met een leeftijd van 2 weken (nuka) tot en met 13 weken (ongeveer 3 maanden).

**Substraat**

Onderlaag, voedingsbodem.

**Substraatteelt**

(Kas)teelt van tuinbouwgewassen op steenwol die wordt doordrenkt met water waarin de noodzakelijke voedingszouten zijn opgelost.

**T Tegenbewijs**

Bewijs waardoor een voorafgaande bewering wordt ontzenuwd, waardoor de onjuistheid ervan wordt aangetoond.

**Tonkinstok**

Stok uit de stengel van tonkin, gebruikt om planten op te binden.

**U Uitgangsmateriaal**

Jonge planten die nog opgekweekt moeten worden.

**Uitgroei**

De groeiperiode van een productiedier die al met de productie is aangevangen, tot het moment van volledige volwassenheid. Op dat moment is de volledige boekwaarde van het dier bereikt.

**Uitstoot**

Verkoop van productievee aan het eind van de productieperiode.

**V Vaars**

Een jonge koe van ongeveer 2 jaar oud die nog niet of voor de 1e keer gekalfd heeft.

**Vanggewas**

Gewas dat geteeld wordt om bijvoorbeeld:

- uitspoeling van meststoffen in de ondergrond tegen te gaan
- verstuiwing van de grond te voorkomen

**Vleesbok**

Een mannelijke geit die gehouden wordt voor de vleesproductie.

**Vleeskoe**

Een koe die gehouden wordt voor de vleesproductie.

**Vleesgeit**

Een geit die gehouden wordt voor de vleesproductie.

**Vleeskuikenouderdier**

Een hen of haan die gehouden wordt voor de productie van broedeieren voor vleeskuikens.

**W Warenhuis**

Grote (broei)kas.

**Z Zaaiklaar maken**

Het bewerken van de landbouwgrond om de grond in gereedheid te brengen voor het komende teeltseizoen.

**Zelfgefokt vee**

Jongvee dat op het bedrijf wordt geboren. In de 'Landelijke Landbouwnormen' gebruiken we 'zelfgefokt' ook voor de opfok binnen het bedrijf van dit zelfgefokte jongvee.

**Zelfopgefokt vee**

Jongvee dat op het bedrijf wordt opgefokt tot volwassen vee. Het jongvee kan op het bedrijf zijn geboren of zijn aangekocht.

**Zeug**

Een varken van het vrouwelijke geslacht dat minstens 1 keer gedekt of geïnsemineerd is. Hieronder vallen ook:

- guste zeugen
- gedekte zeugen
- zeugen met biggen
- zeugen waarvan de biggen gespeend zijn

# Bronnen

Bij het vaststellen van de landbouwnormen hebben we gebruikgemaakt van gegevens van diverse publicaties en organisaties.

## Publicaties

- 'Agrimatie', Agrarische prijzen (LEI), Wageningen UR Economic Research
- 'Boerderij', Reed Business Information, [www.boerderij.nl](http://www.boerderij.nl)
- 'Handboek Melkveehouderij' (2018-2019), Wageningen UR Livestock Research
- 'Handboek Pluimveehouderij' (2011), Wageningen UR Livestock Research
- 'Handboek Varkenshouderij' (2015), Wageningen UR Livestock Research
- 'Koerslijst Gebruikte landbouwtrekkers', COM (inmiddels opgegaan in Fedecom)
- 'Kwantitatieve Informatie (KWIN) Akkerbouw en Vollegrondsgroenteteelt 2015', Wageningen UR PPO (Praktijkonderzoek Plant en Omgeving)
- 'Kwantitatieve Informatie (KWIN) Boomkwekerij 2006', Wageningen UR PPO (Praktijkonderzoek Plant en Omgeving)
- 'Kwantitatieve Informatie (KWIN) Fruit 2009-2010', Wageningen UR PPO (Praktijkonderzoek Plant en Omgeving)
- 'Kwantitatieve Informatie (KWIN) voor de Glastuinbouw 2016-2017', Wageningen UR Glastuinbouw
- 'Kwantitatieve Informatie (KWIN) Veehouderij 2018-2019', Wageningen UR Livestock Research
- 'Tabellenboek Veevoeding' (2010), Productschap Diervoeder
- 'Van Kuiken tot Kip' (2011), Wageningen UR Livestock Research

## Organisaties

- Fedecom: voorheen COM: Centraal Orgaan Mechanisatiebedrijven
- KAVB: Koninklijke Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur
- LTO Nederland: Land- en Tuinbouworganisatie Nederland
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
- Nibud
- SRA: Samenwerkende Registeraccountants en Accountants-administratieconsulenten
- De TAAK: Tuinbouw Accountants en Administratie Kantoren
- VLB: Vereniging van Accountants- en Belastingadviesbureaus
- Wageningen Economic Research

